

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomických věd**

Socioekonomické souvislosti migrace

Bc. Nikola Křehlíková

**Diplomová práce
2017**

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)*

Jméno a příjmení: **Bc. Nikola Křehlíková**
Osobní číslo: **E14503**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Ekonomika veřejného sektoru**
Název tématu: **Socioekonomické souvislosti migrace**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je identifikovat a analyzovat podstatné dopady migrace na socioekonomický vývoj územních celků.

Osnova:

- Migrace a další pojmy související s migrací.
- Příčiny migrace a migrační teorie.
- Migrační a imigrační politika České republiky zhodnocení stávajícího stavu.
- Analýza současného stavu migrace na území ČR.
- Identifikace a analýza dopadů migrace na socioekonomický vývoj ČR.

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

ADAMS, R. H. *International Migration, Remittances, and the Brain Drain: A Study of 24 Labor-Exporting Countries*. Washington, DC: World Bank Poverty Reduction and Economic Management Network, 2003
BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politika v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005, 308 s., ISBN 80-210-3875-6
CAHLÍKOVÁ, Z., STRIELKOWSKI, W. *Pozitivní dopady pracovní migrace z Ukrajiny na českou ekonomiku*. *Acta Oeconomica Pragensia*, 2013, 21(1), str. 60-67, ISSN 0572-3043
DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku: Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* Praha: SLON, 2010, 207 s., ISBN 978-80-7419-039-1
DE HASS, H. *International Migration, Remittances and Development: myths and fact*. *Third World Quarterly*, 2005, 26(8), str. 1269-1284
HORÁKOVÁ, M. *Mezinárodní pracovní migrace v České republice v době pokračující hospodářské recese v roce 2010*. Praha: VÚPSV, 2011, 89 s., ISBN 978-80-7416-093-6

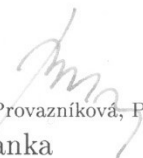
Vedoucí diplomové práce:

prof. Ing. Jaroslav Macháček, CSc.

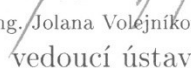
Ústav ekonomických věd

Datum zadání diplomové práce: 4. září 2016

Termín odevzdání diplomové práce: 28. dubna 2017

doc. Ing. Romana Provozničková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 4. září 2016

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 26.04.2017

Bc. Nikola Křehlíková

PODĚKOVÁNÍ:

Ráda poděkovala svému vedoucímu práce prof. Ing. Jaroslavu Macháčkovi, CSc. za jeho odborné vedení, cenné rady a poskytnuté materiály při zpracování této diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala rodině za podporu při tvorbě této práce.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá identifikací a analýzou podstatných dopadů migrace na socioekonomický vývoj České republiky. V práci jsou popsány základní pojmy související s migrací, migrační modely, migrační politika a migrační ukazatele. V empirické části práce je analyzován dopad migrace na demografický vývoj, vliv cizinců na trh práce, vliv remitencí na ekonomiku a kriminalita cizinců.

KLÍČOVÁ SLOVA

Migrace, migrační modely, migrační politika, dopady migrace, cizinci v ČR, zaměstnávání cizinců, remittance, kriminalita cizinců.

TITLE

Socio-economic context of migration

ANNOTATION

This diploma thesis identifies and analyses the significant impact of migration on the socio-economic development of the Czech Republic. The thesis describes the basic concepts of migration, migration models, migration policy and indicators of migration. In empirical part of the thesis is analysed the impact of migration on demographics development, the impact of foreigners on the labour market, the impact of remittances on the economy and criminality of foreigners.

KEYWORDS

Migration, migration models, migration policy, impact of migration, foreigners in Czech Republic, employment of foreigners, remittances, criminality of foreigners.

OBSAH

Úvod	10
1 Úvod do problematiky migrace	12
1.1 Migrace a další pojmy související s migrací.....	12
1.2 Příčiny migrace a migrační modely	17
1.3 Migrační politika.....	26
1.4 Měření migrace a migrační ukazatele	33
2 Dopady migrace na socioekonomický vývoj ČR	36
2.1 Migranti v ČR a jejich vliv na demografický vývoj	36
2.2 Migranti na českém trhu práce.....	45
2.3 Vliv remitencí na ekonomiku České republiky	50
2.4 Kriminalita migrantů.....	55
Závěr.....	59
Použitá literatura.....	62
Seznam příloh.....	67

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Alternativy migračních politik.....	27
Obrázek 2: Čtyřpólový model	29

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Počet migrantů a migrační saldo v letech 2005 až 2015.....	37
Graf 2: Počet migrantů v ČR na 1 000 obyvatel v letech 2005 až 2015	38
Graf 3: Hrubá míra migračního salda států EU a EFTA za rok 2015	39
Graf 4: Počet cizinců v letech 2005 až 2015 (k 31. 12.).....	40
Graf 5: Podíl cizinců na obyvatelstvu ve státech EU a EFTA (k 1. 1. 2015).....	41
Graf 6: Účel pobytu cizinců s přechodným povolením k pobytu (k 31. 12. 2015).....	42
Graf 7: Počet cizinců a výše HDP (v mld. Kč) za roky 2005 až 2015	43
Graf 8: Věková struktura obyvatel ČR a cizinců (k 31. 12. 2015).....	43
Graf 9: Změny počtu obyvatel ČR v letech 2005 až 2015	44
Graf 10: Počet cizinců pracujících v ČR v letech 2005 až 2015	46
Graf 11: Nejčastější ekonomická činnost (CZ-NACE) vykonávána cizinci v roce 2015	48
Graf 12: Přijaté a odeslané remitence v letech 2005 až 2015.....	51

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Zaměstnanost cizinců v ČR v letech 2010 až 2015.....	46
Tabulka 2: Zaměstnanost cizinců dle státní příslušnosti k 31. 12. 2015	47
Tabulka 3: Hrubý měsíční plat a hrubá měsíční mzda podle občanství v roce 2015	49
Tabulka 4: Remitence přijaté ze zahraničí za rok 2015.....	52
Tabulka 5: Remitence odeslané do zahraničí za rok 2015	53
Tabulka 6: Porovnání salda remitencí a HDP v letech 2005 až 2015	54
Tabulka 7: Stíhané a vyšetřované osoby v letech 2005 až 2015	55
Tabulka 8: Podíl stíhaných, vyšetřovaných a odsouzených osob (k 31. 12. 2015).....	56
Tabulka 9: Druhy trestných činů spáchaných v roce 2015.....	57
Tabulka 10: Korelační analýza závislosti počtu cizinců a HDP.....	68
Tabulka 11: Ekonomická činnost cizinců registrovaných na úřadu práce v roce 2015	69

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR Česká republika

EC „*European Commission*“ – Evropská komise

EFTA „*European Free Trade Association*“ – Evropské sdružení volného obchodu

EU „*European Union*“ – Evropská unie

IOM „*International Organization for Migration*“ – Mezinárodní organizace pro migraci

NELM „*New Economics of Labour Migration*“ – Nová ekonomie pracovní migrace

MV Ministerstvo vnitra

MPSV Ministerstvo práce a sociálních věcí

MZV Ministerstvo zahraničních věcí

ÚVOD

Migrace, tedy trvalé přesídlení obyvatelstva z jednoho území na jiné, si v současné době získává stále větší míru pozornosti mezi odbornou, ale i laickou veřejností. Pohyb obyvatelstva s sebou přináší množství negativních i pozitivních dopadů, které mohou ovlivňovat ekonomickou, sociální i demografickou strukturu zemí zapojených do migrace. Migrace tedy ovlivňuje jak území, ze kterého migrant pochází, tak i území, do kterého se migrant stěhuje. Dopady migrace, včetně příčin, které k migraci vedou, je žádoucí komplexně analyzovat. Bez důkladné analýzy totiž není možné stanovit vhodnou migrační politiku, která by byla schopna ovlivnit a usměrnit dynamiku migrace směrem k maximalizaci pozitivních efektů a minimalizaci negativních efektů.

Cílem této práce je identifikovat a analyzovat podstatné územní dopady migrace na socioekonomický vývoj, kdy předmětem analýzy je Česká republika jako celek.

Práce je rozdělena na dvě části. První část práce je zaměřena na úvod do problematiky migrace. V první podkapitole jsou představeny a definovány základní pojmy, které s migrací bezprostředně souvisí. Pro pochopení problematiky migrace a možnosti analýzy jejích dopadů je nutné identifikovat faktory, které vedou migranta k rozhodnutí přestěhovat se na jiné území. Proto se část práce věnuje také základním migračním teoriím, jejichž součástí je identifikace příčin migrace. Mezi tyto migrační teorie patří gravitační model, neoklasický makroekonomický model, Todarův model, neoklasický mikroekonomický model, nová ekonomie pracovní migrace, teorie segmentovaného pracovního trhu a teorie světových systémů. Migraci může ovlivnit i zvolená migrační politika. Proto se práce věnuje i této důležité stránce migrace. V závěru první části jsou popsány nejvýznamnější statistické ukazatele, pomocí kterých je možné migraci charakterizovat a měřit. Tyto ukazatele také umožňují porovnat migraci různých oblastí.

Druhá část práce se zabývá identifikací a analýzou podstatných dopadů migrace na socioekonomický vývoj České republiky. Tato část je rozdělena na čtyři podkapitoly podle oblastí, kterých se migrace ze socioekonomického hlediska dotýká nejvíce. První podkapitola je věnována analýze dopadu migrace na demografický vývoj České republiky. Součástí této podkapitoly je také rámcová analýza migrace na území České republiky. Druhá podkapitola je zaměřena na trh práce České republiky. Je sledováno kolik cizinců nabízí svoji práci na pracovním trhu, v jakých odvětvích tito lidé pracují a jak vysokou mzdu či plat za svoji práci pobírají. Současně je analyzován dopad na trh práce, který s sebou příchod cizinců přináší. Další podkapitola se zabývá vlivem přesunu finančních prostředků, představujících příjmy

migrantů, ze zahraničí nebo do zahraničí, především do zemí jejich původu (remitence) na ekonomiku České republiky. Poslední podkapitola této práce sleduje kriminální aktivity cizinců na území České republiky. Je zjišťováno, zda příchod cizinců představuje pro občany České republiky zvýšené bezpečnostní riziko.

1 ÚVOD DO PROBLEMATIKY MIGRACE

První část práce je rozdělena na čtyři podkapitoly, jejichž cílem je nastínit problematiku migrace. V první podkapitole jsou definovány základní pojmy, které souvisí s migrací. Důvody, které vedou k migraci, jsou pomocí migračních modelů popsány v podkapitole druhé. Ve třetí podkapitole jsou popsány různé modely migračních politik. V této podkapitole je také popsán vývoj migrační politiky České republiky. Poslední kapitola je zaměřena na migrační ukazatele, pomocí kterých lze migraci charakterizovat, měřit a porovnávat.

1.1 Migrace a další pojmy související s migrací

Pro pojem **migrace** dosud neexistuje žádná jednotná definice, která by byla všeobecně přijata. Podle Mezinárodní organizace pro migraci (International Organization for Migration, 2011, str. 62-63) a podle Evropské komise (European Commission, 2014, str. 190) lze migraci definovat jako: „*Pohyb osoby nebo skupiny osob, a to buď přes mezinárodní hranice, nebo v rámci jednoho státu.*“ Roubíček (1997, str. 257) upozorňuje, že aby mohl být pohyb osob mezi dvěma územími jednotkami nazýván migrací, musí dojít ke změně (stálého, obvyklého) bydliště. Jinak lze hovořit pouze o dočasných formách pohybu jako je *dojížd'ka*, *vyjížd'ka* či *cestování*. Migrace tedy představuje činnost, při níž dochází ke změně obvyklého místa pobytu bez ohledu na délku pobytu, způsobu dopravy či důvodu změny místa obvyklého pobytu. Migrace podle této definice zahrnuje pohyb uprchlíků, vysídlených osob, ekonomických migrantů i dalších osob, které migrují z jiných důvodů (například z důvodu sloučení rodiny).

Problematiku migrace studují různé vědní obory. Migraci lze studovat například z pohledu *ekonomie*, *sociologie* či *demografie*. **Ekonomové** se při svých analýzách soustředí především na dva základní typy otázek. První důležitou ekonomickou otázkou je, jak pohyb migrantů ovlivňuje ekonomický výkon zainteresovaných zemí (zdrojové i cílové). Druhou ekonomickou otázkou je, jestli přináší migrantům jejich migrace nějaké zisky. Pro **sociology** je důležitá zejména otázka integrace migrantů do majoritní společnosti. Proto se podle Rabušice a Burjanka (2003, str. 29) sociologie snaží zjistit to, co se migranty děje po jejich příchodu do hostitelské země, jak se mění jejich životní styl nebo jaký vliv mají migranti na život majoritní společnosti hostitelské země. Naproti tomu **demografové** se snaží analyzovat, jak ovlivňuje migrace složení cílové a zdrojové země, jestli dochází ke koncentraci imigrantů a ke vniku

ghett, jaká je struktura sňatečnosti¹, jaká je intenzita porodnosti imigrantských žen apod. (Rabušic a Burjanek, 2003, str. 14 a 29).

Migraci lze rozlišovat podle různých hledisek. Mezi tato hlediska patří například:

- *vzdálenost*, kdy lze rozlišovat mezi vnitřní, vnější a zahraniční migrací;
- *dobrovolnost*, kdy lze rozlišovat mezi dobrovolnou a nedobrovolnou migrací;
- *početnost skupiny*, kdy lze rozlišovat mezi individuální a kolektivní migrací;
- *periodicita*, kdy lze rozlišovat kyvadlovou, sezónní, cyklickou a chronickou migraci;
- *motivace*, kdy lze rozlišovat ekonomickou a mimoekonomickou migraci;
- *směr*, kdy lze rozlišovat vystěhování (emigrace) a přistěhování (imigrace),
- a další.

Z hlediska vzdálenosti pohybu mezi zdrojovou a cílovou oblastí lze rozlišovat mezi **vnitřní, vnější a zahraniční migrací**. o *vnější migraci* se hovoří, pokud místo vystěhování i místo přistěhování leží uvnitř vymezené oblasti. Pokud se při pohybu hranice vymezené oblasti překročí, označuje se tento pohyb jako *vnější migrace*. Stěhování za hranice svrchovaného státu se nazývá jako *migrace zahraniční* (Pavlík a Kalibová, 2005, str. 104).

Kritérium *dobrovolnosti* je zkoumá skutečnost, zda se migrující osoby rozhodly pro změnu svého bydliště dobrovolně (například kvůli práci, vzdělání či rodině), nebo zda k tomuto rozhodnutí byli donuceni vnějšími faktory (například živelnými katastrofami, válkami či jinými vážnými negativními faktory). Lze tedy rozlišovat mezi **dobrovolnou a nedobrovolnou migrací**. Na základě tohoto rozdělení lze formulovat i rozdíly mezi pojmy *migrant, uprchlík a vyhnanec*. Jako **migrant** se označuje jakákoliv osoba, která se rozhodla změnit své obvyklé místo pobytu dobrovolně a bez vážných vnějších vlivů. Za migranty se tedy označují i osoby a skupiny osob, které se stěhují do jiné země za účelem zlepšení materiálních a sociálních podmínek (International Organization for Migration, 2011, str. 61). Opakem dobrovolné migrace je migrace nedobrovolná, kdy jsou migranti přinuceni migrovat na základě nepříznivých okolností. Jedním z typu nedobrovolné migrace je uprchlictví. **Uprchlíkem** (nebo také běžencem) se podle čl. 1 A. odst. 2 Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951

---

¹ Rabušic a Burjanek (2003, str. 19) upozorňují na fakt, že tzv. index sňatkové exogamie (tj. zda migranti uzavírají sňatky pouze uvnitř své vlastní etnické skupiny nebo i s příslušníky hostitelské země) je dobrým ukazatelem asimilace imigrantů majoritní společnosti.

a Protokolu z roku 1967² rozumí jakákoliv osoba, která „... se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodu příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své země“. Podle Roubíčka (1997, str. 263) sice uprchlík opustil svoji zemi dobrovolně, ale pod hrozbou, že setrvání v zemi by pro něj mohlo znamenat nebezpečné pronásledování (perzekuce). Další formou nedobrovolné migrace je vyhnanectví. **Vyhnanecem** je podle Pavlíka a Kalibové (2005, str. 106) osoba, která byla nucena opustit svoji zemi původu nedobrovolně na příkaz státní moci. Děje se tak podle Roubíčka (1997, str. 263) například z politických či rasových důvodů. Pavlík a Kalibová (2005, str. 106) uvádí další tři pojmy, které souvisí s migrací na základě rozhodnutí státní moci. Tyto pojmy jsou **repatriace** (umožnění nebo vynucení návratu osob do jejich země původu), **vyhoštění** (vynucená migrace osob, které by chtěly v zemi zůstat) a **evakuace** (stěhování větších skupin obyvatelstva z důvodu jejich záchrany před následky katastrof jako je například zemětřesení, povodeň, válka apod.).

Z hlediska *početnosti skupiny* migrujících osob lze rozlišovat mezi **individuální** a **kolektivní migrací**. *Individuální migrací* se označuje stěhování jednotlivých osob. V případě, že se rozhodnou migrovat rodiny či skupiny osob, lze tuto migraci označit jako *kolektivní* (při větším množství osob též *hromadná* či *masová migrace*). Pokud je náhlý hromadný pohyb velkého množství osob vyvolán nebezpečím či přírodní katastrofou (zemětřesením, povodní apod.), lze tuto migraci podle označit jako **exodus** neboli útěk (Roubíček, 1997, str. 263).

Kritérium *periodicity* (tj. *pravidelnosti*) *pohybu* rozděluje migraci na **kyvadlovou**, **sezónní**, **cyklickou** a **chronickou migraci**. *Kyvadlová migrace* je pravidelně se opakující denní nebo týdenní pohyb mezi místem trvalého bydliště a místem pracoviště či školy. Pavlík a Kalibová (2005, str. 103) uvádí, že v češtině se kyvadlová migrace často označuje jako dojíždění za prací (do školy), osoba se nazývá dojíždějící. Pokud se migrace za prací opakuje s roční pravidelností, nazývá se *sezónní migrací*. Pavlík a Kalibová (2005, str. 104) upozorňují, že je vhodnější používat místo termínu sezónní migrace spíše *sezónní pohyb za prací*, neboť tento termín lépe vyjadřuje fakt, že při pohybu obvykle nedochází ke změně trvalého bydliště. Dalším typem migrace je *migrace cyklická*. Jako cyklického migranta lze podle Sandersona, Strielkowského a Hlušíkové (2014, str. 545) nazvat takovou osobu, jejímž záměrem je vrátit se zpět do své vlasti, nebo ve své vlasti alespoň pravidelně pobývat. Pokud má však migrant

---

² Dostupné například ve sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 208/1993 Sb. o *sjednání Úmluvy o právním postavení uprchlíků a Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků*.

sklon se stěhovat několikrát během krátkého časového úseku, označuje se jako *chronický migrant* (Pavlík a Kalibová, 2005, str. 105).

V závislosti na *motivaci* migrantů lze identifikovat migraci **ekonomickou** a **mimoekonomickou migraci**. Motivem *ekonomické migrace* je pro migrující osoby podle Mládka (1992, str. 135) zlepšení svých ekonomických podmínek. Jako ekonomické motivy uvádí Macháček (2013, str. 13) například dostupnost pracovních příležitostí, možnost vyššího výdělku, možnost využití odborných znalostí či výše životních nákladů. Ekonomicky motivovaná migrace je ze svého principu zpravidla dobrovolná a individuální. Naopak mezi *mimoekonomické motivy* patří například politická, náboženská, rodinná či náboženská situace v zemi původu migranta. Podle Mládka (1992, str. 135-136) se některé z mimoekonomických motivů migrace kumulují a mohou způsobovat migraci početnějších skupin obyvatel. Jedním z mimoekonomických důvodů migrace může být i snaha o zlepšení přírodního nebo socio-kulturního prostředí. V tomto případě mluvíme o **amenitní migraci** (Kopp a Novotná, 2007, str. 175).

Podle *směru migrace* lze rozlišovat mezi **vystěhováním (emigrací)** a **přistěhováním (imigrací)**. Roubíček (1997, str. 257) podotýká, že každý migrant je současně emigrantem i imigrantem – pro svoji zemi původu je emigrantem, pro cílovou zemi je naopak imigrantem. Pokud se migranti navrací po nějaké době zpět do své mateřské země, nazývá se tento návrat **reemigrací**. Návrat do vlasti může být organizován i státní mocí, poté se však mluví spíše o repatriaci. Repatriace je na rozdíl od reemigrace většinou hromadná přesídlovací akce, která je prováděna na účet státu (Roubíček, 1997, str. 262).

Při migraci se migranti přizpůsobují podmínkám hostitelské země postupně. Toto přizpůsobení probíhá jako proces, který se skládá z několika kroků. Prvním krokem přizpůsobení se je naturalizace. **Naturalizace** podle Roubíčka (1997, str. 264) znamená formální získání nového státního občanství. Důležitějším krokem pro migranta je však **akomodace**, která podle Pavlíka a Kalibové (2005, str. 107) znamená zapojení se migranta do ekonomické aktivity prostřednictvím získání pracovního povolení. Dalšími kroky migranta v procesu přizpůsobení se jsou **adkulturace** (tj. přizpůsobení se imigranta kulturnímu prostředí hostitelské země) a **asimilace** (tj. úplné spojení imigranta s novým prostředím) (Roubíček, 1997, str. 264). Pokud se imigranti nedokáží přizpůsobit novému prostředí a zůstanou (plně nebo relativně) uzavřeným celkem, zachovají si svůj jazyk, kulturu a zvyky, vzniká přistěhovalecká osada, která může způsobovat problémy v soužití s původním obyvatelstvem. Krajním případem problémů v soužití může být **segregace**, kdy dochází k násilnému oddělení

původního a přistěhovaleckého obyvatelstva společenskými předsudky či zákonnými předpisy. Takováto segregace může být založena na rasovém, náboženském či národnostním principu (Roubíček, 1997, str. 264).

Migrace by měla být přínosem pro všechny zúčastněné strany. Ve skutečnosti však bývají důsledky minimálně pro jednu stranu negativní. To je způsobeno faktem, že nástroje kontroly toku migrace má pouze přijímající strana (Procházková Ilinitchi, 2010, str. 3). V důsledku omezených nástrojů kontroly migrace může ve zdrojové zemi docházet například k tzv. odlivu mozků. **Odliv mozků** je podle EC (2014, str. 42) definována jako újma, kterou země utrpěla v důsledku emigrace vysoce kvalifikovaných osob. Opakem odlivu mozků je **příliv mozků**, který je naopak benefitem přijímací země v důsledku příchodu vysoce kvalifikovaných osob. S touto problematikou souvisí i tzv. **plýtvání mozků**, kdy dochází k bránění plného využití potenciálu migrujících osob z důvodu neuznávání jejich dovedností a kvalifikací (European Commission, 2014, str. 43). Migrace tedy může značně ovlivnit strukturu nabídky na trhu práce, a to v souvislosti, zda ekonomiku daného státu ovlivňuje odliv nebo příliv mozků, a zda daná ekonomika dokáže využít potenciálu příchozích migrantů.

S migrací souvisí také tzv. remitence. **Remitencemi** se podle IOM (2011, str. 83) označují peněžní prostředky, které posílají migranti do země původu svým rodinám. Tyto peníze pak mohou ovlivňovat ekonomiku země původu migranta jak v pozitivním, tak i v negativním směru. Mezi pozitivní účinky lze podle Strielkowského a kol. (2015, str. 337) jmenovat například růst vzdělanosti, omezení dětské práce, zvýšení investic či opatření základního kapitálu pro podnikání. Naopak jako negativní dopad remitencí lze uvést zvýšení inflace v zemi původu migranta či vznik závislosti rodiny migranta na zasílaných finančních prostředcích (Strielkowski a kol., 2015, str. 374 a 377) statistiku o remitencích poskytuje Český statistický úřad. Ten definuje remitence podle metodiky Mezinárodního měnového fondu jako sumu dvou údajů z platební bilance: *náhrady zaměstnancům a osobní transfery* (ČSÚ, 2016c). Jako *náhrady zaměstnancům* se zachycují výdělnky krátkodobě pobývajících migrantů (tj. sezónních pracovníků, „pendlerů“). Náhrady zaměstnancům jsou tedy (hrubé) mzdy a platy krátkodobých migrantů. Jako osobní transfery se označují finanční toky mezi domácnostmi v cílové a zdrojové zemi, které posílací dlouhodobě usazení migranti (ČSÚ, 2016d, str. 63).

Proč k migraci dochází se snaží vysvětlit množství migračních teorií a modelů. Těm nejzákladnějším se věnuje následující kapitola.

1.2 Příčiny migrace a migrační modely

Migrační modely se snaží o identifikaci hlavních příčin migrace, o jejich systematizaci a vyjádření jejich vlivu na migraci. Migrační modely se soustřeďují zejména na ekonomické dopady, jako je například nezaměstnanost, mzdy apod. Novější migrační modely se již snaží zohlednit i neekonomické proměnné (Procházková Ilinitchi, 2010, str. 3-4).

Borjas (1989, str. 457-458) uvádí tři základní otázky, na které by měl umět komplexní migrační model odpovědět:

1. Jaké faktory ovlivňují směr, velikost a složení migračního toku?
2. Jak se imigranti přizpůsobují hostitelské zemi?
3. Jaký je vliv imigrantů na ekonomiky zdrojových a cílových zemí.

V současné neexistuje žádný migrační model³, který by uměl dát uspokojující odpovědi na všechny tyto otázky. Místo toho existuje několik modelů a hypotéz, které dávají odpovědi alespoň na jednu z těchto otázek (Procházková Ilinitchi, 2010, str. 4). Vzájemný vztah mezi těmito modely a hypotézami má často komplementární povahu – jedna metoda může zaplnit mezeru v metodě jiné (Baršová a Barša, 2005, str. 267).

První, kdo se pokusil popsat zákonitosti migračních procesů, byl E. G. Ravenstein (1885, str. 198-199), který na základě empirického pozorování identifikoval základní zákony/pravidla (*laws*) migrace. Ravenstein vyzoroval například, že:

- migranti preferují kratší vzdálenost,
- volná místa po migrantech se zaplňují dalšími migranty a tím se tvoří migrační toky,
- migrační toky směřují do velkých obchodních a průmyslových center, které jsou schopny migranty absorbovat,
- větší tendenci k migraci mají lidé z vesnic než lidé žijící ve městech,
- každý migrační proud vytváří protiproud,

---

³ Drbohlav a Uherek (2007, str. 127) poukazují na skutečnost, že ačkoli se některé migrační modely nazývají teoriemi, nejsou teoriemi v pravém slova smyslu. Nenaplnějí totiž některá ze základních kritérií, které musí každá teorie splňovat. Chybí jim například obecná platnost, logické provázání jednotlivých částí, explanační a predikační funkce aj. Z tohoto důvodu migrační teorie nejsou teorie ale koncepty, modely, přístupy, perspektivy či pouhá kumulace zjištěných pravidelností.

- migranti, kteří se rozhodnou migrovat do větší vzdálenosti, preferují velká obchodní a průmyslová centra,
- ženy mají větší sklon k migraci než muži.

Tato pravidla se staly inspirací pro další autory věnující se problematice migrace, kteří ve svých dílech na Ravensteina navázali. Mezi přístupy, které na Ravensteina přímo navazují, patří tzv. *gravitační model*. Ten využívá Ravensteinův poznatek, že je objem migračních toků nepřímě úměrný vzdálenosti (migranti preferují migraci na kratší vzdálenost). Na gravitační model navázaly *neoklasické přístupy*, které lze rozdělit na makroekonomický a mikroekonomický. Makroekonomický neoklasický model se zabývá migrací z pohledu agregovaného pracovního trhu. Oproti tomu mikroekonomický model zjišťuje motivaci k migraci na úrovni individuálního jedince. Kromě přístupů, které vycházejí z neoklasické ekonomické teorie, existují také přístupy a modely alternativní. Mezi tyto modely se řadí *nová ekonomie pracovní migrace*, *teorie segmentovaného pracovního trhu* či *teorie světových systémů*. (Procházková Ilinitchi, 2010, str. 6). Všechny jmenované modely a přístupy budou nyní popsány podrobněji.

GRAVITAČNÍ MODEL

Gravitační model je jeden z nejstarších migračních modelů. Vychází z Ravensteinových poznatků a z principů Newtonovy fyziky. Model je pouhým matematickým vyjádřením intenzity migrace, nelze je tedy označit za komplexní teoretický přístup. Přesto hraje v modelování migrace svoji významnou roli (Procházková Ilinitchi, 2010, str. 6).

Podle gravitačního modelu je migrace mezi dvěma oblastmi i a j (M_{ij}) je přímo závislá na push (R_i) a pull (A_j) faktorech a nepřímě závislá na vzdálenosti mezi těmito oblastmi (D_{ij}). Migraci lze tedy vyjádřit následující rovnicí 1 (Taylor, 2003, str. 641):

$$M_{ij} = \frac{f(R_i A_j)}{g(D_{ij})} \quad (1)$$

- Kde: M_{ij} ... migrace mezi oblastí i a oblastí j ,
 R_i ... push faktory v oblasti i (ve zdrojové zemi),
 A_j ... pull faktory v oblasti j (v cílové zemi),
 D_{ij} ... vzdálenost mezi oblastmi i a j .

Pull faktory jsou ty faktory, které migranta „přitahují“ do cílové země. Jako příklad pull faktorů lze uvést vysoké mzdy v cílové zemi, kvalitnější a lépe dostupné vzdělání či zdravotní péče, kvalitnější životní prostředí, vyšší bezpečnost a další. Naopak jako *push* jsou označeny ty

faktory, které migranta „vytlačují“ z jeho země původu a nutí jej k odchodu. Push faktory jsou opakem pull faktorů – tj. nízké mzdy v zemi původu, nekvalitní a špatně dostupné vzdělání či zdravotní péče, nekvalitní životní prostředí, neuspokojivá bezpečnost a další (Procházková Ilinitchi, 2010, str. 5).

Jak ukazuje rovnice gravitačního modelu, aby se migrant rozhodl migrovat na delší vzdálenost, musí na něj působit silnější push a pull faktory. Naopak s klesající vzdáleností může klesat i intenzita push a pull faktorů.

Jako nespornou výhodu gravitačního modelu uvádí Taylor (2003, str. 641) jeho jednoduchost. Tato jednoduchost je však vykoupena řadou nedokonalostí. Gravitační model totiž nebere v úvahu sociální ani kulturní aspekty migrace. Nedokáže tak odpovědět na otázku, proč se někteří lidé rozhodnou migrovat a jiní ne. Další problematickou veličinou je vzdálenost. Podle Procházkové Ilinitchi (2010, str. 7) totiž v gravitačním modelu není vzdálenost chápána pouze jako fyzická vzdálenost mezi dvěma oblastmi, ale zahrnuje i další aspekty, jako je historická a jazyková blízkost či geografické bariéry.

NEOKLASICKÝ MAKROEKONOMICKÝ MODEL

Podle neoklasického makroekonomického modelu, který čerpá poznatky z neoklasické ekonomie, je migrace důsledkem nerovnováhy mezi nabídkou a poptávkou na pracovním trhu (Baršová a Barša, 2005, str. 267). Důležitým předpokladem pro neoklasický model migrace je dobře fungující trh práce v obou zemích zapojených do migrace. To znamená, že reálná mzda v obou zemích dokáže rychle reagovat na převis poptávky či nabídky na trhu práce. Růst poptávky po práci v oblasti i (D_{Li}) tak povede k těmto následujícím efektům (Procházková Ilinitchi, 2010, str. 7-8):

1. Zvýšená poptávka po práci způsobí v oblasti i růst reálné mzdy (w_i).
2. Jestliže na trhu práce převažuje substituční efekt nad důchodovým, růst reálné mzdy způsobí v oblasti i zvýšení nabízené práce (L_i).
3. Pozitivní poptávkový šok způsobující růst reálné mzdy současně způsobí v oblasti i zvýšení míry zaměstnanosti (zvýší se počet zaměstnaných osob).
4. Růst reálné mzdy způsobí zvýšenou tendenci k migraci do oblasti i .
5. Zvýšená nabídka práce z důvodu přílivu migrantů z oblasti j tlačí na snížení reálné mzdy v oblasti i . Zároveň dochází ke snížení nabídky práce v oblasti j . Migrace z oblasti i do oblasti j způsobí vyrovnání reálných mezd v obou oblastech.

Neoklasický přístup k migraci lze vyjádřit následující rovnicí 2 (Taylor, 2003, str. 642):

$$M_{ij} = f(w_i, w_j, C_{ij}) \quad (2)$$

Kde: M_{ij} ... migrace mezi oblastí i a oblastí j ,
 w_i ... mzda v oblasti i ,
 w_j ... mzda v oblasti j ,
 C_{ij} ... náklady migrace z oblasti i do oblasti j .

Jako základní vysvětlující proměnná neoklasického modelu migrace je racionálně uvažující jedinec, který se rozhoduje migrovat na základě porovnávání reálné mzdy v oblasti původu a reálné mzdy v cílové oblasti. Od reálné mzdy v cílové oblasti však musí být odečteny náklady na cestu (Baršová a Barša, 2005, str. 268).

Podle neoklasického modelu jsou příčinou migrace poptávkové šoky na trhu práce (tedy poptávka po práci). Toto zjištění dává státu nástroj, jak ovlivňovat migraci prostřednictvím migrační politiky (zejména migraci nekvalifikované pracovní síly, která je na poptávkových šocích více závislá než kvalifikovaná pracovní síla). Podle ekonomické teorie a praxe existují nástroje, jak vyvolat poptávkový šok. Problémem je však kvantifikace poptávkového šoku, aby bylo dosaženo požadovaného efektu (Procházková Ilinitchi, 2010, str. 8).

Stejně jako gravitační model ani neoklasický přístup také nedokáže vysvětlit všechny aspekty migrace. Nedokáže například vysvětlit (z hlediska neoklasického přístupu) „iracionální“ chování migrantů, kteří se stěhují do oblasti s nižší ekonomickou výkonností⁴. Neoklasický přístup také nedokáže vysvětlit autonomní migraci (migraci iniciovanou ze strany firem) a nebere v úvahu faktory, které s pracovním trhem přímo souvisí (např. vyšší kvalita vzdělání, bydlení, přístup k pojištění a půjčkám aj.) (Procházková Ilinitchi, 2010, str. 8).

TODARŮV MODEL

Neoklasický model byl v roce 1969 modifikován M. P. Todarem (Taylor, 2003, str. 642). Todaro ve svém modelu naznačuje, že mnohem relevantnějším faktorem v rozhodovacím procesu je očekávaná mzda, nikoli reálná mzda (jak předpokládá neoklasický model) Očekávaná mzda je reálná mzda upravená o pravděpodobnost zaměstnání migranta (v zemi původu i v cílové zemi). Pravděpodobnost, že bude migrant zaměstnán, lze odvodit z míry zaměstnanosti, resp. ji lze vypočítat, když se od jedné odečte míra nezaměstnanosti. Massey a kol. (1993, str. 455) upozorňují, že místo míry nezaměstnanosti je vhodnější použít míru

---

⁴ Tito migranti jsou většinou vysoce kvalifikovaní a nabízí specifické znalosti, díky kterým dokáží získat vysoce lukrativní pracovní nabídky (Procházková Ilinitchi, 2010, str. 8).

podzaměstnanosti (*underemployment rate*). Míra podzaměstnanosti totiž lépe vyjadřuje situaci na pracovním trhu – reflektuje zaměstnání kvalifikovaných pracovníků na nekvalifikovaných pozicích či vynucené zkrácené úvazky.

Taylor (2003, str. 642) upozorňuje na fakt, že neoklasický model postavený na reálných mzdách je vlastně speciálním případem Todorova modelu, ve kterém je stoprocentní pravděpodobnost, že bude migrant zaměstnán.

Todarův model lze vyjádřit následující rovnicí 3, která je upravenou rovnicí neoklasického přístupu k migraci (Procházková Ilinitchi, 2010, str. 12):

$$M_{ij} = f(p_i \cdot w_i, p_j \cdot w_j, C_{ij}) \quad (3)$$

Kde: M_{ij} ... migrace mezi oblastí i a oblastí j ,
 p_i ... zaměstnanost v oblasti i ,
 p_j ... zaměstnanost v oblasti j ,
 $p_i w_i$ ... očekávaná mzda v oblasti i ,
 $p_j w_j$ ... očekávaná mzda v oblasti j ,
 C_{ij} ... náklady migrace z oblasti i do oblasti j .

Výhodou Todorova modelu je jeho schopnost zahrnout do vysvětlení příčin migrace také prvek nezaměstnanosti (Taylor, 2003, str. 642). Pro rozhodnutí migrovat není podle modelu důležitá pouhá výše reálné mzdy, ale také skutečnost, zda bude reálné této mzdy dosáhnout (zda tedy bude migrant zaměstnán). Naopak nevýhodou je, že ani Todarův model nedokáže vysvětlit, proč se někteří jedinci rozhodnou migrovat a jiní ne. Nedokáže také vysvětlit migraci v situaci, kdy je rozdíl mezi očekávanými příjmy nulový (Procházková Ilinitchi, 2010, str. 12).

NEOKLASICKÝ MIKROEKONOMICKÝ MODEL

Neoklasický mikroekonomický model⁵ se zaměřuje na individuální rozhodnutí jednotlivce migrovat. Podle tohoto modelu je jedinec n ochotný migrovat z oblasti i do oblasti j pouze v případě, že mu migrace přinese větší čistý užitek, než jaké jsou jeho náklady na toto stěhování (Procházková Ilinitchi, 2010, str. 13).

---

⁵ Někdy také mikroekonomický behaviorální model či model lidského kapitálu.

Neoklasický mikroekonomický model lze vyjádřit následující rovnicí 4 (Taylor, 2003, str. 642):

$$B_j^n - B_i^n > C_{ij}^n \quad (4)$$

Kde: $B_j^n - B_i^n$ ... čistý užitek jedince n , který mu přinese migrace z oblasti i do oblasti j .

C_{ij}^n ... náklady jedince n , které jsou spojeny s migrací z oblasti i do oblasti j .

Stěhování vyvolání náklady, které jsou závislé na mnoha faktorech. Náklady migrace mohou nabývat jak peněžní, tak nepeněžní podoby. Peněžní náklady jsou skutečně vynaložené náklady na cestu, nepeněžní náklady představují především „psychické“ náklady spojené se změnou prostředí (Sjaastad, 1962, str. 83). Podle Procházkové Ilinitchi (2010, str. 13) lze obecně říci, že čím více jsou země vyspělé, tím nižší jsou náklady migranta na přestěhování (a to jak absolutně, tak i relativně).

Aby se migrant rozhodl migrovat, musí být výše popsané náklady kompenzovány užitky (v ideálním případě, by měly užitky převyšovat náklady). Užitek lze podle Procházkové Ilinitchi (2010, str. 13) definovat různě, například v neoklasickém modelu je užitek totožný s reálnou mzdou, v Todarově modelu je užitek totožný s očekávanou mzdou. Problém nastává s určením výše nepeněžních užitků. Problematicnost kvantifikace těchto užitků je podle Procházkové Ilinitchi (2010, str. 13) důvodem, proč jsou nepeněžní užitky v různých studiích často ignorovány.

Migranti se rozhodují na základě porovnání pravděpodobných příjmů (užitků) a nákladů v zemi původu a cílové zemi. Massey a kol. (1993, str. 434) upozorňují, na skutečnost, že rozdíl těchto hodnot je nutné diskontovat, tj. určit čistou současnou hodnotu budoucích příjmů (užitků). V případě, že je pro nějakou potenciální cílovou zemi čistá současná hodnota budoucích příjmů kladná, rozhodne se racionálně uvažující jedinec migrovat, pokud je hodnota záporná, rozhodne se zůstat. V případě nulové čisté současné hodnoty je jedinec indiferentní mezi rozhodnutím migrovat a zůstat. Potenciální migrant se rozhodne migrovat do země, kde je očekávaná čistá současná hodnota nejvyšší.

NOVÁ EKONOMIE PRACOVNÍ MIGRACE

Potřeba sjednotit analýzu příčin a dopadů migrace vyústila v 80. a 90. letech 20. století ve formulování nového modelu migrace, který je znám jako nová ekonomie pracovní migrace (NELM, z anglického *New Economics of Labour Migration*) (Taylor, 2003, str. 643). Hlavním přínosem tohoto modelu je podle Procházkové Ilinitchi (2010, str. 18) vývoj od především ekonomického pojetí migrace k širším multidisciplinárním souvislostem (zejména důležité je

zapojení sociologických aspektů migrace). Model NELM předpokládá, že migrace není pouze individuálním chováním racionálně uvažujícího jedince, nýbrž jde o rozhodnutí větší sociální jednotky, především domácnosti či celé rodiny (Massey a kol., 1993, str. 436). Při analýze migrace se kromě nákladů a užitků z migrace zohledňují také potenciální rizika a jejich minimalizace. Domácnosti mohou využít více nástrojů, jak diverzifikovat své příjmy a tím minimalizovat riziko jejich snížení. Jedním z nástrojů je právě migrace, kdy někteří členové domácnosti mohou pracovat v zahraničí (obzvláště výhodná je práce v oblastech, jejichž ekonomika je ve velmi nízké korelaci s domácí ekonomikou). Tato diverzifikace je důležitá zejména v oblastech, kde chybí některé trhy nebo jsou tyto trhy nedokonalé (Procházková Ilinitchi, 2010, str. 18). Jako příklad lze dle Masseyho a kol. (1993, str. 436-439) uvést tyto trhy:

- *Trh pojištění sklizně:* Ve vyspělých zemích existují pojišťovací instituty (komerční i vládní), které zajistí budoucí úrodu například před nepříznivým počasím či přírodními katastrofami. Pokud tyto instituty chybí, musí domácnosti závislé na zemědělství hledat jiné alternativy.
- *Trh pojištění v nezaměstnanosti:* v rozvojových zemích často chybí zajišťovací programy, které chrání pracovníky a jejich domácnosti před rizikem ztráty příjmu ze zaměstnání (ať už z důvodu nepříznivé ekonomické situace či z důvodu zdravotních komplikací). Domácnosti se opět snaží snížit riziko výpadku příjmů, proto je vhodná migrace člena domácnosti do země, jejíž ekonomika je negativně korelovaná či nekorelovaná.
- *Trhy derivátových produktů:* Na trzích derivátových produktů si mohou domácnosti zajistit minimální cenu své produkce pomocí finančních instrumentů (forwardy, futures). Pokud tyto trhy chybí, nemají domácnosti jistotu alespoň minimálního příjmu. Migrace se v tomto případě opět jeví jako vhodný instrument snižování rizika snížení příjmu.
- *Kapitálové trhy:* Na nákup investic jsou potřebné úspory či úvěry. V rozvojových zemích jsou však často úvěry pro značnou část obyvatelstva nedostupné a úspory mizivé. Alternativou úspor a úvěrů jsou peníze zasílané ze zahraničí (tj. remitence).

Prostřednictvím diverzifikace rizika, na které je postaven přístup NELM, lze vysvětlit migraci za situaci, kdy nejsou očekávané příjmy v cílové ekonomice vyšší než v domácí ekonomice. Rodiny totiž preferují minimalizaci rizika před maximalizací příjmů (Procházková Ilinitchi, 2010, str. 18).

Dalším poznatkem NELM je, že pro domácnosti je důležitější relativní příjem než příjem absolutní. To znamená, že pokud rostou příjmy některých domácností, mají ostatní domácnosti intenzivnější pocit chudoby (tzv. relativní chudoba). Tato relativní chudoba je silným důvodem k migraci. Pokud absolutně bohatší domácnost bude v rámci své referenční komunity relativně chudší, bude mít mnohem větší potřebu migrovat než absolutně chudší domácnost, která je ve své komunitě relativně bohatá (Procházková Ilinitchi, 2010, str. 18-19).

TEORIE SEGMENTOVANÉHO PRACOVNÍHO TRHU

Teorie segmentovaného trhu⁶ se na rozdíl od předchozích modelů zaměřuje na analýzu cílové oblasti migrace. Podle této teorie je migrace způsobena pull faktory v přijímacích zemích, a to zejména trvalou poptávkou po zahraničních pracovnících (Brázdová a kol., 2011, str. 21). Trvalá poptávka po migrantech je zdůvodněna existencí specifických pracovních míst, která jsou typická nízkým sociálním statutem. Tato místa nejsou domácími obyvateli příliš vyhledávána a nabídka těchto míst je vysoká i v případě, že na zbylém pracovním trhu vysoká míra nezaměstnanosti. Právě pro tento segment pracovního trhu jsou nejvhodnějšími pracovníky zahraniční migranti. Ti přichází do přijímací země pouze dočasně, a proto si udržují svoji identitu ve své domovské zemi. Práce se špatným sociálním statutem jim tedy nevádí, naopak jejich sociální postavení v zemi původu roste díky zahraničním příjmům (Baršová a Barša, 2005, str. 270-271).

Existence části pracovního trhu, který je přisouzen migrantům a jiným menšinám, může být pro zahraniční pracovníky výhodou. Zajišťuje jim totiž jistotu, že při příchodu do země budou mít „rezervovaná“ pracovní místa, které jim umožní zajistit si větší příjmy, než jaké by měly ve své domovině. Vzájemně výhodná situace⁷ může skončit v okamžiku, kdy se dočasný migrant rozhodne usadit v hostitelské zemi, případně se rozhodne přijet jeho rodina. V tu chvíli končí oddělení sociální identity a migrant již nechce zastávat pracovní pozici s nízkým sociálním statutem (Baršová a Barša, 2005, str. 271).

Teorie segmentovaného trhu vysvětluje situaci, kdy v ekonomice existuje poptávka po zahraniční pracovní síle i při vysoké míře nezaměstnanosti. Dalším přínosem teorie je, že vysvětluje, proč migranti (za určitých podmínek) nutně neznamenají konkurenci pro domácí pracovní sílu a proč tedy nemusí ovlivňovat počet pracovních míst a mzdu pro domácí obyvatelstvo (Baršová a Barša, 2005, str. 271).

---

⁶ Někdy také teorie duálního pracovního trhu.

⁷ Výhoda pro migranty je, že mají zajištěnou práci. Výhoda pro hostitelskou zemi je, že budou obsazena pracovní místa, která domácí obyvatelstvo odmítá.

TEORIE SVĚTOVÝCH SYSTÉMŮ

Podle teorie světových systémů je migrace součástí procesů kapitalistické akumulace. Kapital proniká do méně rozvinutých oblastí (periferií) a tak činí z rurálního obyvatelstva levnou pracovní sílu. Rozvracením agrární ekonomiky vzniká vykořeněná námezdní pracovní síla, která je ochotná migrovat za prací. Zároveň se posilují politické, ekonomické i kulturní vazby k vyspělému jádru. Tímto způsobem (vykořeněním a propojením vazeb) se vysvětluje skutečnost, že příliv kapitálu a zboží do periferie vyvolá příliv levné pracovní síly z periferie do jádra (Baršová a Barša, 2005, str. 272).

Pracovní síla, která přichází z periferie má horší vyjednávací pozici, než v jaké se nachází domácí pracovníci. To má za následek vykořisťování cizích pracovníků a zároveň oslabování vyjednávací pozice domácích pracovníků, kteří se potýkají s dumpingovou nabídkou levné cizí pracovní síly (Baršová a Barša, 2005, str. 273).

SHRNUTÍ PŘÍČIN MIGRACE

Dle uvedených migračních modelů, teorií a přístupů lze shrnout základní příčiny migrace. Jako první příčinu migrace lze uvést **rozdílnou výši mzdy** mezi dvěma oblastmi v důsledku poptávkových šoků na trhu práce. Rozdíl ve výši *reálné mzdy* je příčinou migrace podle neoklasického makroekonomického modelu (str. 19). Neoklasický makroekonomický model je však velmi teoretickým modelem předpokládajícím dokonale fungující pracovní trh, který dokáže rychle reagovat na převis nabídky či poptávky změnou reálné mzdy. Z tohoto důvodu nereálnosti tohoto předpokladu je vhodnější uvést jako příčinu migrace rozdíl ve *výši očekávané mzdy* podle Todarova modelu (str. 20), která je upravena o pravděpodobnost zaměstnání migranta. Proto lze jako příčinu migrace uvést i **míru zaměstnanosti** v cílové i zdrojové zemi.

Dalším motivem k migraci může být snaha domácností **minimalizovat riziko snížení příjmů** prostřednictvím diverzifikace finančních zdrojů. Tato příčina migrace je rozpracována v nové ekonomii pracovní migrace (str. 22). Snaha minimalizovat riziko snížení příjmů je důležitým důvodem k migraci zejména v méně vyspělých zemích, kde je omezená možnost zajistit se proti případným výpadkům příjmů nebo kde tato možnost zcela chybí. Nová ekonomie pracovní migrace také poukazuje na fakt, že důvodem pro migraci může být pocit relativní chudoby domácnosti způsobená růstem příjmů ostatních domácností. Příčinou migrace tedy může být **nerovnoměrný růst příjmů** ve společnosti.

Další možnou příčinu migrace přináší teorie segmentovaného trhu (str. 24). Podle této teorie je migrace způsobena trvalou **poptávkou po zahraničních pracovnících** pro pracovní místa

s nízkým sociálním statusem. Zvýšená poptávka po pracovní síle zvyšuje pravděpodobnost, že bude cizinec zaměstnán.

Jednou z příčin migrace může být také **proniknutí kapitálu do méně rozvinutých oblastí (periférií)**, kde rozvrací agrární ekonomiku a vytváří tak z agrárního obyvatelstva levnou pracovní sílu, která následně migruje do vyspělého jádra. Tuto hypotézu příčiny migrace více rozpracovává teorie světových systémů (str. 25).

Uvedené příčiny migrace představuje pouze obecné motivy migrace obyvatelstva. Každý jedinec může mít **vlastní individuální motivy** k migraci. To je dáno faktem, že každý jedinec vnímá užitky a náklady migrace odlišně. Individuálními užitky a náklady migrace se zabývá neoklasický mikroekonomický model (str. 21).

Příčinou imigrace do určitého státu může být i zvolená migrační politika státu, proto se následující kapitola zabývá právě migrační politikou.

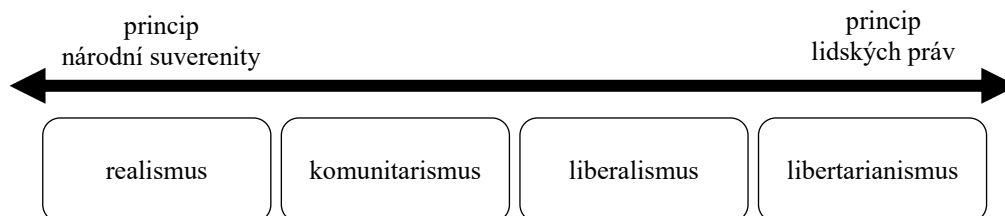
1.3 Migrační politika

Většina zemí se snaží regulovat příliv cizích státních příslušníků prostřednictvím migračních zákonů, které závisí na migrační politice země. Tyto zákony často obsahují opatření, které umožňují udělit povolení k pobytu pouze osobám s určitými charakteristikami, které jsou z hlediska imigrační politiky žádoucí. V tomto případě se mluví o **výběrovosti** (tj. selektivnosti) **imigrace** (Roubíček, 1997, str. 263).

Migrační politika je podle Baršové a Barši (2005, str. 19-20) určována na základě působení dvou principů – principu národní suverenity a principu lidských práv. *Princip lidských práv* upřednostňuje nároky jednotlivců a zavazuje tedy liberální stát respektovat práva všech lidí bez rozdílu. Jestliže ve státě převažuje tento princip, jsou tvořeny *liberální* migrační politiky, které lze charakterizovat jako individualistické a universalistické. Individualistické, protože jsou zaměřeny na individuální jedince, a univerzalistické, protože platí pro všechny bez rozdílu. Migrační politika je tedy k přistěhovalcům otevřená a postupně je zahrnuje mezi své občany. Naproti tomu *princip národní suverenity* vyzdvihuje dobro kolektivní entity a zavazuje národní stát starat se o blaho celého svého národa. Takovéto *restriktivní* migrační politiky jsou partikularistické a kolektivistické. Partikularistické, protože jsou zaměřeny pouze na vybranou část obyvatel (národ), a kolektivistické, protože se starají o kolektivní blaho. Migrační zákony tedy vedou k uzavírání hranic a zajištění území, zdrojů a institucí primárně pro příslušníky národa.

Při výsledném tvoření migrační politiky tedy záleží na tom, jaký princip v zemi převažuje. Podle převahy určitého přístupu rozlišují Baršová a Barša (2005, str. 19-22) čtyři základní alternativy migračních politik: libertarianismus, liberalismus, komunitarismus a realismus. Tyto alternativy jsou zobrazeny na následujícím obrázku 1.

Obrázek 1: Alternativy migračních politik

Zdroj: Baršová a Barša (2005, str. 27), upraveno

Prvním ze čtyř přístupů, ze kterých lze při tvorbě migrační politiky čerpat, je *libertarianismus*. Předpokladem libertarianismu je fakt, že všechna vlastnická práva jednotlivců jsou nedotknutelná. Jedním z těchto vlastnických práv je svoboda pohybu, která je součástí práva každého na vlastnictví vlastní osoby a statků. Svoboda může být omezena pouze v případě, když je akceptována podmínka legitimního přisvojení volně dostupných (tj. doposud nevlastněných) přírodních zdrojů. Tato podmínka formulována Johnem Lockem⁸ zaručuje každému nárok na rovný počáteční podíl přírodních zdrojů, aby měli všichni lidé možnost využít svá vlastnická práva. Každý jedinec si tedy může přivlastnit pouze tolik přírodních zdrojů, aby zbyl dostatek a stejně i pro ostatní. V dnešním světě, kdy jsou prakticky všechny materiální zdroje již rozděleny, z této Lockovy podmínky vyplývá právo lidí z chudých oblastí migrovat do oblastí bohatých, aby mohli získat zdroje nutné k možnosti využití svých vlastnických práv (Baršová a Barša, 2005, str. 21-22). Pokud se migrační politika bude řídit libertarianismem, bude maximálně respektovat princip lidských práv. Bude to politika, která nebude nijak omezovat příchod migrantů do země a bude se snažit o maximální integraci migrantů do původního obyvatelstva.

Dalším přístupem, kterým může být tvorba migrační politiky ovlivněna, je *liberalismus*. Ten vychází z předpokladu, že každé lidské bytosti náleží stejné morální hodnoty a důstojnost. Z tohoto předpokladu také vyplývá povinnost zajistit všem nejen rovná práva a příležitosti, ale i férové podíly materiálních a sociálních výhod plynoucí ze spolupráce občanů. Povinnost zajistit rovné podmínky je přenášena na stát, který nerovnosti narovná prostřednictvím

⁸ John Lock formulovat podmínku legitimního přisvojení volně dostupných přírodních zdrojů ve svém díle *Druhé pojednání o vládě* z roku 1690 (Baršová a Barša, 2005, str. 21)

redistribuce. Právě touto výraznější rolí státu při zajišťování práv a povinností občanů se liberalismus liší od libertarianismu. Další odlišností od libertarianismu je ta, že liberální stát již rozlišuje mezi domácím obyvatelstvem a příslušníky zahraničních států. Zatímco k domácímu obyvatelstvu má stát povinnost poskytnout kompletně veškerá lidská a občanská práva (včetně práv sociálních), lidem stojícím mimo společný kooperační systém poskytuje jen nejzákladnější lidská práva, a to pouze v případě, kdy jsou zajištěna práva domácího obyvatelstva. Výjimkou je povinnost pomoci uprchlíkům a dalším osobám, kteří prchají před přírodní katastrofou, válkou či jinou výjimečnou událostí (Baršová a Barša, 2005, str. 22-23).

Třetím přístupem ke tvorbě migrační politiky je *komunitarismus*. Pro tento přístup je důležité spojení jednotlivce s komunitou, ve které žije. K této komunitě má jedinec silné spojení prostřednictvím velkého množství nároků a povinností. V kontrastu těchto silných pozitivních závazků ke komunitě kontrastují chabé negativní⁹ povinnosti k příslušníkům cizích komunit. Pozitivní činy ke členům jiných komunit jsou nutné pouze v extrémních situacích, kdy jsou ohroženy životy, majetky či lidská práva. Migrační politika, která ctí teorii komunitarismus, si tedy vymezuje právo na možnost odepřít příchod cizích státních příslušníků až na situace, kdy je nárok na přistěhování podložen naléhavou potřebou těch, kteří utíkají před příkořím (Baršová a Barša, 2005, str. 24).

Čtvrtým přístupem, ze kterého lze při tvorbě migračních politik čerpat, je *realismus*. Ten se nachází na opačném konci spektra než libertarianismus. Pro realismus je nejdůležitější nastolení pořádku a bezpečnosti ve státu. Pořádku a bezpečnosti jsou tedy podřízeny jakékoliv ostatní zájmy. Aby mohlo být zajištěno stabilní a předpověditelné sociální prostředí, je nutné ustanovit monopolní násilí, které má moc v daném státu vymáhat právo a ochraňovat vnější hranice. Teprve po zajištění a udržení pořádku a bezpečnosti mohou být dodržovány obecné principy lidskosti. Před těmito obecnými principy lidskosti má však vždy přednost národní zájem. Realismus však neznamená všeobecný zákaz přistěhovalectví. Migrace je dovolena v případě, že bude dodržen základní národní zájem. Migrace může být dokonce vyžadována, a to například v situaci, kdy se na trhu práce nenachází dostatek pracovních sil (Baršová a Barša, 2005, str. 24-25).

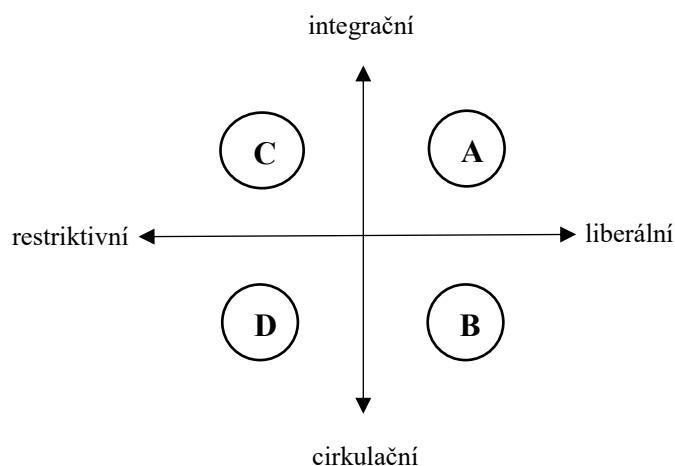
Výše popsané přístupy využívají pouze dvoudimenzionální rozdělení migračních politik na *liberální a restriktivní*. Podle Kušnirákové a Čižinského (2011, str. 508) však pouhé dvě dimenze nedokáží popsat všechny podstatné aspekty migrační politiky. Zaměřují se totiž pouze

---

⁹ Jako negativní právo uvádí Baršová a Barša (2005, str. 24) příklady: „*Neubližuj druhému! Neznásilňuj psychicky ani fyzicky! Nepřekračuj hranice jeho vlastnictví!*“

na imigrační politiku, jejímž nejpoužívanějším kritériem je počet cizinců, kterým je uděleno povolení k pobytu delšímu než 90 dní. Migrační politika však kromě imigrační politiky obsahuje i politiku integrační. Z tohoto důvodu je nutné přidat další dimenze, které budou brát na zřetel i délku plánovaného pobytu. Podle Kušnirákové a Čížinského (2011, str. 509) je tedy vhodné přidat dimenzi *integrační* a *cirkulační*. Zahrnutí dalších dvou dimenzí lze graficky znázornit čtyřpólovým modelem, který je zobrazen na následujícím obrázku 2.

Obrázek 2: Čtyřpólový model

Zdroj: Kušniráková a Čížinský (2011, str. 510), upraveno

Existují tedy čtyři druhy migračních politik: liberálně-integrační, liberálně-cirkulační, restriktivně-integrační a restriktivně-cirkulační. Pro *liberálně-integrační* migrační politiku (sektor A) je charakteristický snadný vstup do země a zároveň je migrantům ve velké míře umožněno usadit se. Další migrační politika je liberálně-cirkulační (sektor B). Do země, která má nastavenou tuto politiku, je lehké vstoupit, ale integrace nových migrantů je již těžší. Třetí migrační politika může být restriktivně-integrační (sektor C). Pro tuto politiku je typický ztížený přístup do země. Pokud se však migrant do země dostane, je mu umožněno integrovat se bez větších potíží. Posledním druhem migrační politiky je restriktivně-cirkulační (sektor D). Země, která má nastavenou právě tuto migrační politiku, znesnadňuje jak příchod nových migrantů, tak i jejich integraci do společnosti.

MIGRAČNÍ POLITIKA ČESKÉ REPUBLIKY

Hlavním orgánem zodpovědným za oblast migrace v České republice na legislativní i strategické úrovni je *Ministerstvo vnitra (MV)*. Dalšími ministerstvy zabývající se migrací jsou *Ministerstvo zahraničních věcí (MZV)* a *Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV)* (Ministerstvo vnitra, 2016a, str. 12-14). Kromě těchto českých institucí hraje významnou roli

při tvorbě migrační politiky také Evropská unie, protože migrace patří mezi jednu ze společných politik EU. Mezi oblasti, které jsou nejvíce regulovány společnými politikami Unie, patří zejména mezinárodní ochrana (azyl), ochrana vnější hranice EU a návratová politika (Ministerstvo vnitra, 2015, str. 4).

V současné době se podle zákona o pobytu cizinců se pobyt příslušníka cizího státu na území ČR dělí na dvě skupiny: přechodný pobyt na území a trvalý pobyt na území (po uplynutí 5 let¹⁰ nepřetržitého pobytu na území ČR). Podmínky vstupu a pobytu na území ČR se liší podle skutečnosti, zdali je cizinec příslušníkem členského státu EU¹¹ nebo zdali je cizinec občanem ostatních, tzv. třetích zemí (Ministerstvo vnitra, 2016b, str. 33).

Pro občany EU platí právo volného pohybu a pobytu na území ČR. Tito občané mají právo na potvrzení o přechodném pobytu (při pobytu nad 3 měsíce) a právo na povolení k trvalému pobytu. Občané EU však nemají povinnost o tyto formy oprávnění pobytu žádat, mají na ně právo (aby jim tato oprávnění ulehčila jednání s úřady) (Ministerstvo vnitra, 2016b, str. 34).

Cizinci ze třetích zemí se kterými nemá ČR bezvízový styk mají povinnost mít pro vstup a pobyt na území ČR vízum. Pro krátkodobý pobyt se vydává vízum do 3 měsíců, pro dlouhodobý pobyt se vydává vízum nad 90 dní. Na vízum k pobytu nad 90 dní se cizinec může na území ČR zdržovat až 6 měsíců, poté může požádat o povolení k dlouhodobému pobytu (Ministerstvo vnitra, 2016b, str. 33).

Tvorba migrační politiky v České republice není podle Drbohlava a kol. (2010, str. 71) podložena sociálně-ekonomickými analýzami současných ani budoucích trendů. Přesto lze však sledovat posun k aktivnějšímu a systematictějšímu řešení migračních otázek. Dle Drbohlava a kol. lze migrační politiky rozdělit do čtyř období: 1. období v letech 1990-1992, 2. období v letech 1993-1998, 3. období v letech 1999-2002, 4. období v letech 2003-2008.

První období v letech 1990-1992 se vyznačuje zásadními politickými a ekonomickými změnami, které měly vliv na migrační politiku. Došlo například k prolomení emigrační a imigrační izolace země, budovala se síť institucí, které se zabývají problematikou migrace, navázal se kontakt s vyspělými imigračními zeměmi Evropy (tyto země se staly inspirací v oblasti řízení procesu migrace). Podle Drbohlava a kol. (2010, str. 72) lze migrační politiku tohoto období charakterizovat jako „*liberální i chaotickou zároveň*“, rychle přijaté zákony o migraci byly nekoncepční a nesystematické. Nový zákon o pobytu cizinců¹² nebyl zaměřen

---

¹⁰ Ve speciálních zákonem stanovených případech může být tato doba kratší.

¹¹ Stejná pravidla jako pro občany členských zemí EU platí i pro občany států, které jsou vázány Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru a pro občany Švýcarska.

¹² Zákon č. 123/1992 Sb., o pobytu cizinců na území ČSFR.

na omezení migrace, jako spíše na evidenci migrantů, na jejich sledování a na možnost policejního zásahu v případě nelegální migrace či nerespektování zákonů ze strany migrantů (Baršová a Barša, 2005, str. 221). Tímto zákonem bylo zavedeno například povolení ke krátkodobému pobytu do 6 měsíců, k dlouhodobému pobytu do 1 roku či k trvalému pobytu. Povolení k trvalému pobytu však bylo udělováno pouze rodinným příslušníkům občanů ČSFR či humanitárním případům (Drbohlav a kol., 2010, str. 72). Ostatní migranti mohli sice do země přijít (s většinou zemí, ze kterých migranti přicházeli, měla ČSFR sjednán bezvízový styk), neexistoval však žádný způsob, jak se trvale usadit (Baršová a Barša, 2005, str. 222).

Druhé období (roky 1993-1998) započalo rozdělením Československa. Tímto aktem se občané Slovenska stali cizinci a vytvořili tak nejpočetnější trvale usídlených migrantů na území České republiky. Pro Slováky však platily mnohem liberálnější podmínky pobytu než pro občany ostatních zemí (např. nemuseli žádat o vízum pro dlouhodobý pobyt, nepotřebovali pracovní povolení). I pro toto období je typické liberální pojetí migrační politiky, začala se však objevovat nová restriktivní opatření (například kontrola dostatečné finanční hotovosti cizince pro pobyt v zemi či zrušení možnosti změny účelu dlouhodobého pobytu). V letech 1997-1998 se v ČR začala zhoršovat ekonomická situace, snižoval se životní standard obyvatel ČR a rostla míra nezaměstnanosti. Úřady práce zpřísnily přístup při vystavování pracovního povolení, a to zejména kvůli obavám z možných negativních dopadů působení cizinců na českém pracovním trhu. Zároveň v tomto období začala příprava České republiky na vstup do EU, proto byla migrační politika harmonizována se standardy ostatních členů EU (Drbohlav a kol., 2010, str. 73-74).

Třetí období v letech 1999-2002 je charakteristické zvyšujícími se restrikcemi v oblasti migrační politiky z důvodu přetrvávajících ekonomických problémů, rostoucí nezaměstnanosti a rostoucí nelegální migrace zahraničních pracovníků. Tyto restrikce byly mířeny zejména na cizince, kteří by chtěli v ČR pracovat. V roce 2000 vešly v platnost dva nové zákony. Prvním zákonem byl *zákon o pobytu cizinců*¹³, který zavedl nový vízový a pobytový režim. Imigrant nyní musel žádat o vízum i o prodloužení pobytového povolení na zastupitelských úřadech v zahraničí (do té doby mohl migrant přijet na území ČR a až zde o vízum požádat). Dalším opatřením byla povinnost žadatelů o vízum (krátkodobá i dlouhodobá) dokázat, zda mají sjednané zdravotní pojištění a dostatek finančních prostředků pro pobyt v ČR. Žadatelé o vízum nad 90 dnů navíc museli doložit výpis z rejstříků trestů jak z ČR, tak i ze země původu. Druhým zákonem byl *zákon o azylu*¹⁴. Podle tohoto zákona se osoba se statutem uprchlíka nyní nazývala

---

¹³ Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území ČR.

¹⁴ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu.

„azylant“ a osoba žádající o statut uprchlíka „žadatel o azyl“. Do zákona o azylu byly také zahrnuty tzv. londýnské rezoluce z roku 1992, na jejichž základě byl definován institut neoprávněné žádosti (v případě, že byla žádost podána z ekonomických důvodů nebo byly v žádosti uvedeny nepravdivé údaje nebo žadatel pochází z tzv. bezpečné země původu). Na druhou stranu byla v zákoně rozšířena práva azylantů: právo na pobyt mimo azylové zařízení, právo na finanční podporu až do výše životního minima, možnost po podání žádosti o azyl vstoupit na trh práce bez nutnosti žádat o pracovní povolení. Třetí období je také charakteristické zavedením vízové povinnosti pro některé země v souladu se standardy členských států EU (tj. nová vízová povinnost pro Rusko, Bělorusko či Ukrajinu). Dále se v tomto období začal připravovat projekt, který by umožnil nábor kvalifikované pracovní síly. Tento projekt byl vytvářen zejména kvůli zhoršujícím se demografickým vyhlídkám a kvůli očekávanému ekonomickému růstu země. Zároveň však byl zpřísněn zákon o azylu, a to v důsledku snahy eliminovat počet neoprávněných žádostí o azyl. Azyl byl často používán jako prostředek legalizace pobytu a práce, proto byla v prvním roce azylového procesu zakázána práce žadatelů o azyl. Dále byla zavedena povinnost azylantů zdržujících se v zařízení pro zajištění cizinců podat žádost o azyl během prvních 7 dnů v tomto zařízení. Zároveň se museli během v tomto zařízení zdržovat během celého azylového řízení (Drbohlav a kol., 2010, str. 74-76).

Čtvrté období (roky 2003-2008) je ovlivněno především vstupem České republiky do Evropské unie v roce 2004 (nicméně přípravy na vstup ČR do EU začaly ovlivňovat migrační politiku již v předešlých letech). V tomto období byla česká migrační politika liberalizována, a to jak vzhledem k občanům členských států EU (zrušení povinnosti žádat o povolení k trvalému pobytu a o pracovní povolení), tak i k občanům třetích zemí (zavedení institutu povolení k dlouhodobému pobytu, které bylo vydáváno již po roce pobytu v zemi). Pro toto období je charakteristický přesun k aktivnějšímu přístupu při tvorbě migrační politiky, příkladem mohou být následující případy (Drbohlav a kol., 2010, st. 77-82):

- Formulace šesti základních zásad¹⁵ migrační politiky, které byly navrženy jako základ komplexní migrační strategie.

---

¹⁵ Zásada 1: ČR přijímá *řídící roli státu* v oblasti migrace, aby dostála mezinárodním závazkům, které vyplývají z členství v EU. Zásada 2: Migrační politika vyžaduje *koordinovaný postup a podporu* všech státních a územních orgánů, orgánů zájmové samosprávy a dalších subjektů zabývajících se migrací. Zásada 3: Zaměření migrační politiky na *odstranění nelegální migrace a dalších nelegálních aktivit*. Zásada 4: Migrační politika *neklade překážky* legální migraci a *podporuje imigraci*, která je pro stát a společnost v dlouhodobé perspektivě přínosná. Zásada 5: *Zapojení nevládních a dalších organizací* do realizace migrační politiky. Zásada 6: *Spolupodílení* se na úsilí světového a evropského společenství při řešení migračních důsledků humanitárních krizí, jakožto i *odstraňování příčin* těchto jevů (Usnesení 2003).

- Spuštění projektu „Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků“, jehož cílem byl nábor zahraničních odborníků a vysoce kvalifikovaných pracovníků.
- Začlenění institutu dočasné ochrany a institutu doplňkové ochrany do české azylové legislativy.
- Zabudování evropské směrnice (2003/86/EC) o právu na sjednocení rodin třetích zemí do české legislativy.
- Převedení zařízení pro zajištění cizinců do správy ministerstva vnitra a zlepšení životních podmínek v těchto zařízeních.
- Zkrácení doby potřebné pro získání povolení k trvalému pobytu z deseti na pět let (to mělo ve výsledku vliv i na dobu potřebnou k získání českého občanství, které může být uděleno po pěti letech trvalého pobytu).
- Spuštění tzv. projektu zelených karet, jehož cílem je zpružnit nábor kvalifikovaných i nekvalifikovaných pracovních sil z třetích zemí pro dlouhodobě neobsazená pracovní místa.

Liberálnější období v letech 2003-2008 bylo ukončeno v roce 2008, kdy se v důsledku globální ekonomické krize začala zhoršovat ekonomická situace i v České republice. To vedlo vládu k zavedení restriktivních opatření, která měla za cíl zamezit cizincům vstup na český pracovní trh a rezervovat tak pracovní místa primárně pro obyvatele ČR. Tato opatření spočívala zejména v pozastavení udělování víz a povolení, zvýšení kontrol dodržování pracovněprávní legislativy či v omezení migrace nekvalifikovaných pracovníků (Drbohlav a kol., 2010, str. 147-148).

1.4 Měření migrace a migrační ukazatele

K charakteristice migračních pohybů lze použít různé migrační ukazatele. Mezi tyto ukazatele patří například *objem migrace*, *index mobilnosti*, *hrubá míra imigrace*, *hrubá míra emigrace*, *migrační saldo*, *hrubá míra migračního salda* a *index efektivnosti migrace*.

Sečtením přistěhovaných a vystěhovaných lidí z určitého území dostaneme **objem migrace**. Objem migrace vyjadřuje celkový počet migrantů (tj. imigrantů a emigrantů) v určité zemi za daný časový úsek t .

Objem migrace lze zapsat následující rovnicí 5 (Šotkovský, 1998, str. 119):

$$MO = I + E \quad (5)$$

Kde: MO ... objem migrace,
I ... počet imigrantů,
E ... počet emigrantů.

Podle Sandersona, Strielkowského a Hlušíkové (2014, str. 543) však nejsou z ekonomického hlediska absolutní ukazatele příliš vypovídající. Proto se vhodnějším ukazatelem jeví **index mobilnosti**, který ukazuje intenzitu migračního obratu. Podle jeho hodnoty je možné hodnotit stupeň migrační mobility či stability obyvatelstva. Čím vyšší je index, tím vyšší je mobilita obyvatel daného státu. Naopak nízký index ukazuje na stabilitu obyvatelstva. Index mobility se podle Mládka (1992, str. 138) vypočte následující rovnicí 6.

$$im = \frac{MO}{P} \cdot c = \frac{I + E}{P} \cdot c \quad (6)$$

Kde: im ... index mobility,
MO ... objem migrace,
I ... počet imigrantů,
E ... počet emigrantů,
 $\bar{P}$ ... střední stav obyvatelstva¹⁶,
c ... konstanta¹⁷.

Podobně jako index mobilnosti lze vyjádřit i **hrubou míru imigrace**, resp. **hrubou míru emigrace**. Ta vyjadřuje, kolik imigrantů, resp. emigrantů připadá na zvolené množství obyvatel přijímací země. Hrubou míru imigrace, resp. emigrace lze vyjádřit následující rovnicí 7 (Šotkovský, 1998, str. 121):

$$hmi = \frac{I}{P} \cdot c \text{ resp. } hme = \frac{E}{P} \cdot c \quad (7)$$

Kde: hmi ... hrubá míra imigrace,
I ... počet imigrantů,
P ... počet obyvatel,
hme ... hrubá míra emigrace,
E ... počet emigrantů,
c ... konstanta.

---

¹⁶ Protože počet imigrantů a emigrantů je toková veličina (udává se za určité období), má střední stav obyvatel (tj. průměrný počet obyvatel za dané období) větší vypovídací hodnotu než pouhý počet obyvatel k určitému datu)

¹⁷ Nejčastěji se za konstantu volí hodnota 100 nebo 1 000. Pokud bude zvolena hodnota 100, bude se výsledek vztahovat na sto obyvatel.

Další důležitý migrační ukazatel je **migrační saldo**, tj. ukazatel čisté migrace. Podle toho, zda je emigrace větší než imigrace nebo imigrace větší než emigrace, rozlišujeme mezi čistou emigrací ($E > I$) a čistou imigrací ($I > E$) (Mládek, 1992, str. 139). Migrační saldo lze vyjádřit následující rovnicí 8 (Šotkovský, 1998, str. 119):

$$MS = I - E \quad (8)$$

Kde: MS ... migrační saldo,
 I ... počet imigrantů,
 E ... počet emigrantů.

Pokud migrační saldo vyjádříme jako podíl na počtu obyvatel, dostaneme tzv. **hrubou míru migračního salda**, kterou lze vyjádřit následující rovnicí 9 (Šotkovský, 1998, str. 121):

$$hmms = \frac{MS}{P} \cdot c = \frac{I - E}{P} \cdot c = \frac{I}{P} \cdot c - \frac{E}{P} \cdot c \quad (9)$$

Kde: hmms ... hrubá míra migračního salda,
 MS ... migrační saldo,
 I ... počet imigrantů,
 E ... počet emigrantů,
 $\bar{P}$ ... střední stav obyvatelstva,
 c ... konstanta.

Dalším migračním ukazatelem, kterým lze analyzovat migrace, je **index efektivnosti migraci**. Index může nabývat následujících hodnot (Mládek, 1992, str. 139):

- 1 v případě, že se na sledovaném území vyskytuje pouze imigrace,
- 0 v případě, že imigrace a emigrace nabývá shodných hodnot,
- - 1 v případě, že se na sledovaném území vyskytuje pouze emigrace.

Index efektivnosti migrace lze vypočítat následující rovnicí 10 (Roubíček, 1997, str. 217):

$$iem = \frac{I - E}{I + E} = \frac{MS}{MO} \quad (10)$$

Kde: iem ... index efektivnosti migrace,
 MO ... obrat migrace,
 MS ... migrační saldo,
 I ... počet imigrantů,
 E ... počet emigrantů.

2 DOPADY MIGRACE NA SOCIOEKONOMICKÝ VÝVOJ ČR

Druhá část práce je na základě stanoveného cíle práce zaměřena na identifikaci a analýzu dopadu migrace na socioekonomický vývoj České republiky. Práce vychází z předpokladu, že imigrace na území České republiky je motivována zejména ekonomickými motivy. Ověření tohoto předpokladu je součástí první podkapitoly, která se zabývá stručnou analýzou stavu migrace na území České republiky. Je sledován vývoj emigrace, imigrace a migračního salda, a to jak v absolutních číslech, tak i v relaci na počet obyvatel. Relativní hodnoty jsou porovnávány s vybranými státy. Dále je analyzován vývoj počtu cizinců a jejich podílů na počtu obyvatel, který je opět porovnáván s ostatními zeměmi. Důležitou částí první podkapitoly je analýza vlivu migrace na demografický vývoj České republiky.

V druhé podkapitole je analyzováno chování cizinců na pracovním trhu a jejich vliv na tento trh. Jsou sledovány počty cizinců na pracovním trhu, jejich zaměstnanost a státní příslušnost těchto pracovníků. Dále je zjišťováno, ve kterých odvětvích ekonomiky cizinci pracují a jak jsou za svoji práci odměňováni.

Ve třetí podkapitole je zjišťován vliv remitencí na ekonomiku České republiky. Jsou porovnávána data o výši přijatých a odeslaných remitencích. Dále je zjišťováno, kolik přijímá Česká republika na remitencích od českých emigrantů žijících v zahraničí a z jakých zemí tito emigranti finanční prostředky zasílají. Analyzovány jsou také odeslané remittance, jejich výše a cílová země.

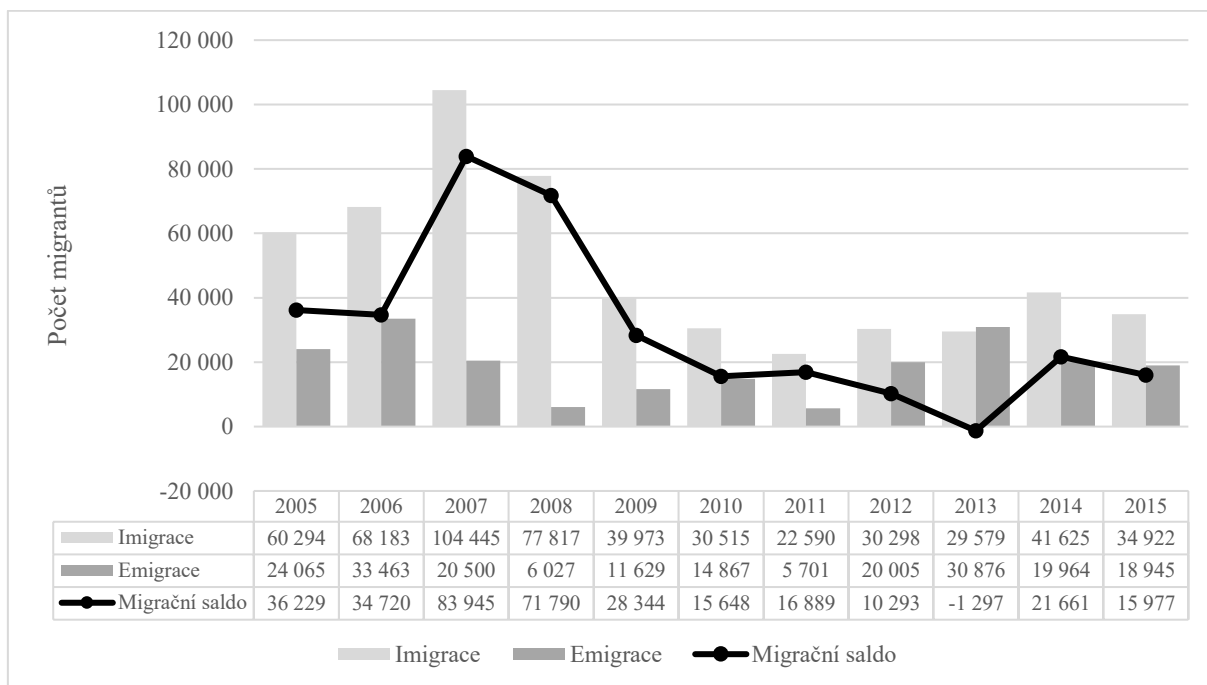
Poslední podkapitola se zabývá negativním sociálním jevem, a to kriminalitou cizinců. Je zjišťováno, kolik cizinců bylo v České republice stíháno, vyšetřováno a odsouzeno. Tato data jsou porovnávána s daty o celkové kriminalitě v České republice. Dále je také zjišťováno, ze kterých států pochází cizinci, kteří byli v České republice stíháni a vyšetřováni a jakých trestných činů se tito cizinci dopustily.

2.1 Migranti v ČR a jejich vliv na demografický vývoj

Ekonomika České republiky se nachází v relativně dobré kondici. Například ve srovnání růstu reálného HDP v Evropské unii se ČR v roce 2015 nacházela s 4,5 % na třetím místě (po Irsku a Maltě). Průměrně v EU rostlo reálné HDP o 1,9 % (Eurostat, 2017a). Velmi dobré výsledky vykazuje ekonomika ČR také v oblasti pracovního trhu. V roce 2015 byla míra nezaměstnanosti pouhých 5,1 %, což byla druhá nejmenší nezaměstnanost v EU (první bylo Německo, kde byla míra nezaměstnanosti 4,5 %). Průměrná míra nezaměstnanosti v EU byla 9,4 % (Eurostat, 2017b). Tyto dobré ekonomické výsledky působí jako silné pull faktory pro

potenciální imigranty a na druhou stranu snižují push faktory pro potenciální emigranty. Silné pull faktory a slabé push efekt jsou jedním z důvodů, proč je Česká republika dlouhodobě imigračním státem. Tvrzení, že je ČR imigračním státem dokládá následující graf 1. Ten ilustruje vývoj emigrantů, imigrantů a migračního salda v letech 2005 až 2015.

Graf 1: Počet migrantů a migrační saldo v letech 2005 až 2015

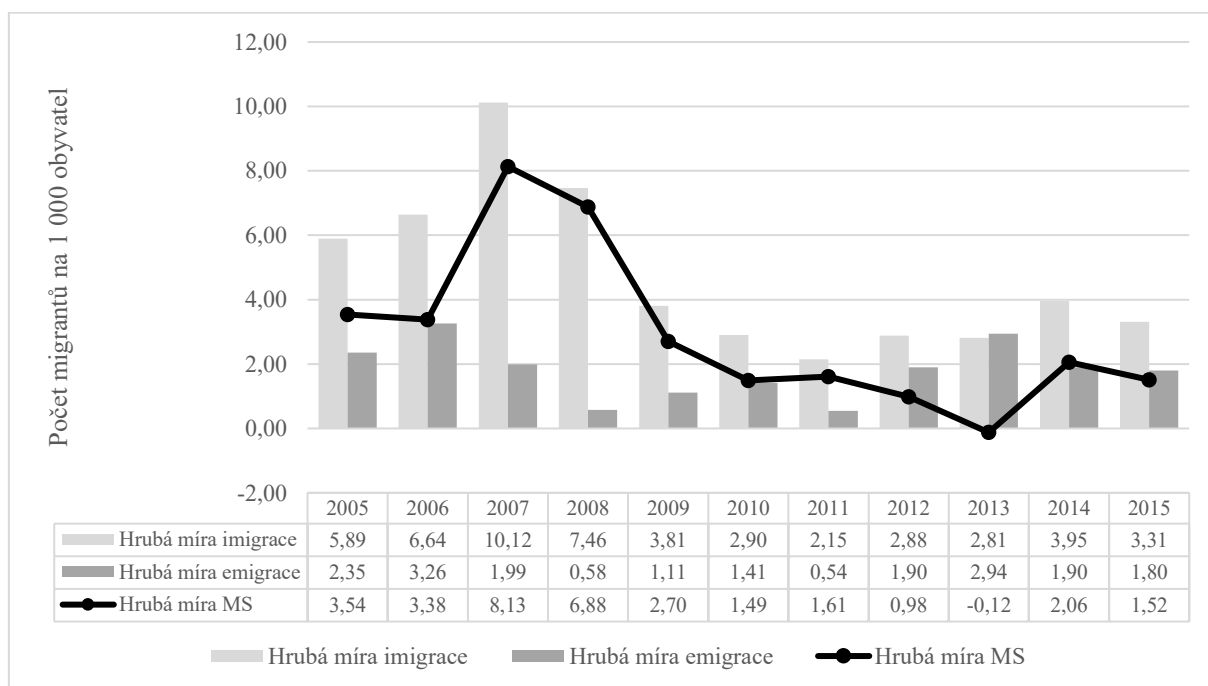
Zdroj: vlastní dle ČSÚ (2016b)

Ve sledovaném období 2005 až 2015 byl počet imigrantů téměř vždy vyšší než počet osob, které se z České republiky vystěhovali. Pouze v roce 2013 odešlo z ČR více osob, než se přistěhovalo. Celkově za sledované období 2005 až 2015 přišlo do České republiky více než 540,2 tis. imigrantů, do zahraničí odešlo více než 206 tis. emigrantů. Čisté migrační saldo za sledované období je tedy 334,2 tisíc. Nejvyšší migrační saldo ve sledovaném období bylo v roce 2007, kdy v České republice přibylo v důsledku migrace 83,9 tis. obyvatel. V tomto roce vrcholila liberální migrační politika, která byla nastavena v souvislosti se vstupem České republiky do EU. V následujícím roce byla v důsledku globální ekonomické krize ukončena liberalizace migrační politiky zavedením restriktivních opatření, která měla zamezit cizincům vstup na český trh práce. Po zavedení restriktivních opatření míří do ČR o třetinu méně imigrantů. Naopak emigrace od roku 2008 mírně roste. Klesající imigrace a rostoucí emigrace mělo za následek záporné migrační saldo v roce 2013, kdy v důsledku migrace ubylo v ČR 1,3 tis. obyvatel.

V roce 2015, který byl posledním analyzovaným rokem, se do České republiky přistěhovalo 34,9 tis. imigrantů, tj. je o 6,7 tis. (16,1 %) méně než předcházející rok. Do zahraničí se v roce 2015 odstěhovalo 18,9 tis. osob, tj. o 1,0 tis. (5,1 %) méně než v roce předcházejícím. Migrační saldo za rok 2015 tedy bylo 16 tis. migrantů, o 5,7 tis. (26,2 %) méně než v předcházejícím roce.

Ve výše uvedeném grafu 1 byly srovnávány absolutní počty migrantů. Větší vypovídací schopnost mají však hodnoty relativní, a proto jsou v následujícím grafu 2 uvedeny počty migrantů v relaci na 1 000 obyvatel ČR.

Graf 2: Počet migrantů v ČR na 1 000 obyvatel v letech 2005 až 2015

Zdroj: vlastní dle (ČSÚ, 2016b)

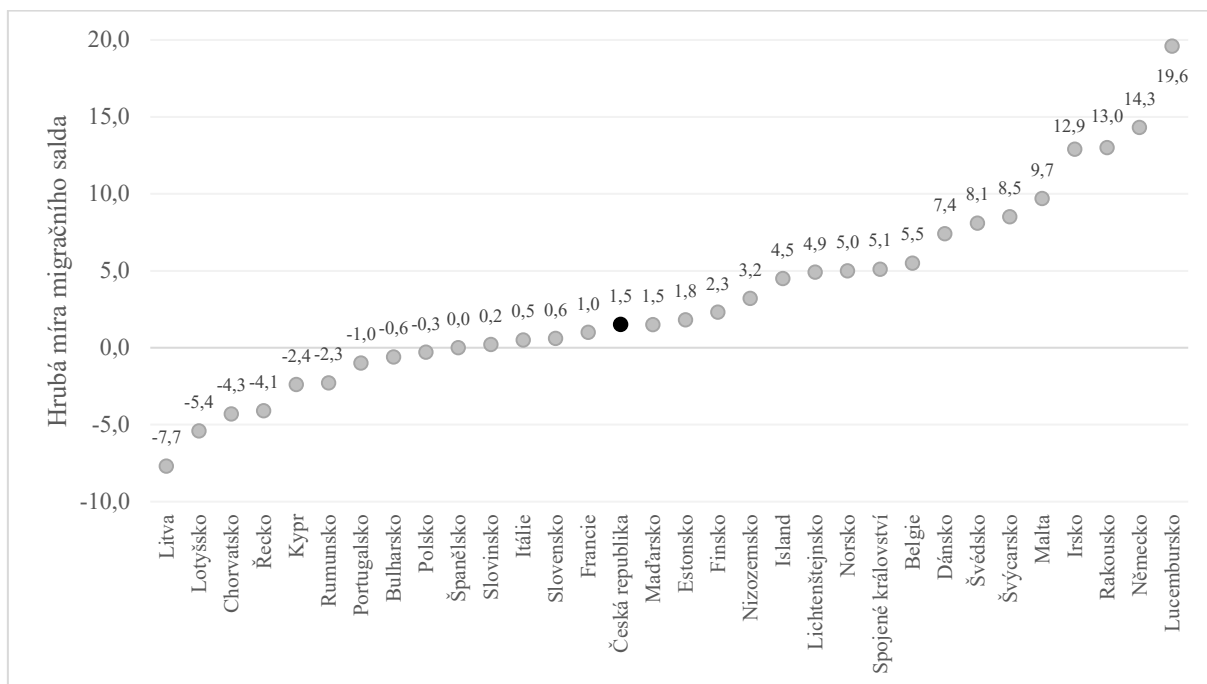
Ve sledovaném období přicházelo do České republiky každoročně přibližně 5 imigrantů na 1 000 obyvatel ČR. Naproti tomu do zahraničí každoročně odešli 2 emigranti na 1 000 obyvatel ČR. Nejvíce imigrantů přišlo v roce 2007, kdy na 1 000 obyvatel připadalo 10 imigrantů. Naopak nejvíce emigrantů na 1 000 obyvatel odešlo v roce 2006, a to 3 emigranti.

V roce 2015 přišlo do ČR 3,3 imigrantů na 1 000 obyvatel, což bylo o 0,6 imigrantů méně. Naopak z ČR odešlo 1,8 emigrantů na 1 000 obyvatel, což je téměř stejný počet jako v roce předcházejícím. Hrubá míra migrace, tj. rozdíl mezi počtem imigrantů a emigrantů přepočtený na 1 000 obyvatel, za rok 2015 byla 1,5 na 1 000 obyvatel.

Relativní vyjádření migrace je vhodné zejména pro porovnávání dat mezi různými státy. Proto je v následujícím grafu 3 porovnávána hrubá míra migrace států Evropské unie a států,

kteří jsou členy Evropského sdružení volného obchodu (*EFTA, European Free Trade Association*). Mezi členy EFTA patří Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko a Island. Data v grafu se vztahují k roku 2015.

Graf 3: Hrubá míra migračního salda států EU a EFTA za rok 2015

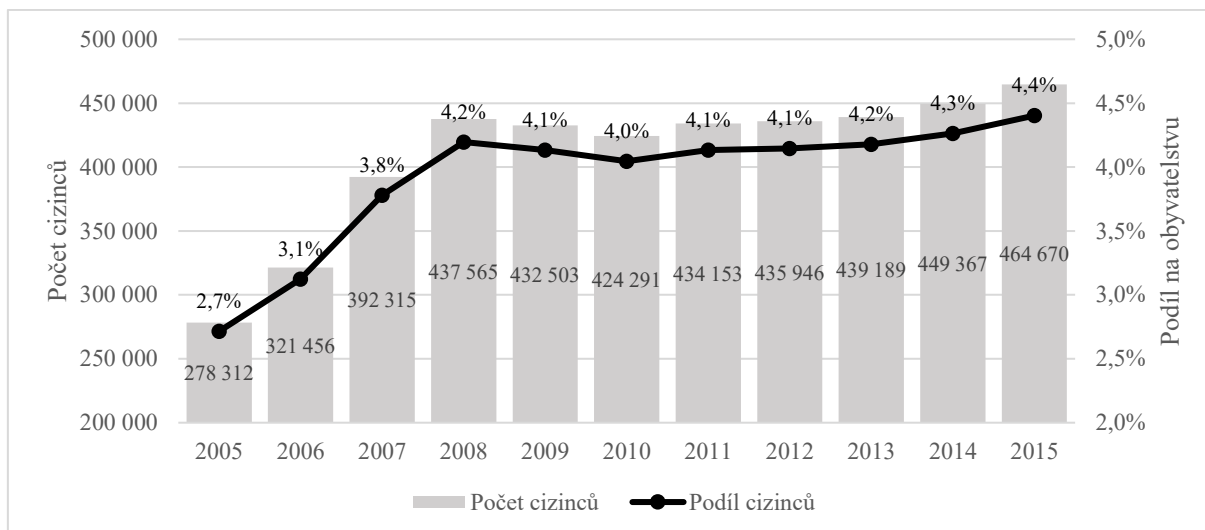

Zdroj: vlastní dle Eurostat (2017c)

Nejvyšší počet imigrantů na 1 000 obyvatel bylo v roce 2015 v Lucembursku (19,6 čistých imigrantů), poté Německo (14,3 čistých imigrantů), Rakousko (13,0 čistých imigrantů) a Irsko (12,9 čistých imigrantů). Nejvíce čisté emigrace (tj. záporné migrační saldo) na 1 000 obyvatel v roce 2015 bylo v Litvě (7,7 čistých emigrantů), poté v Lotyšsku (5,4 čistých emigrantů), Chorvatsko (4,3 čistých emigrantů) a Řecko (4,1 čistých emigrantů). Česká republika se v roce 2015 s hrubou mírou migrace 1,5 nacházela pod průměrnou hodnotou hrubému migračního salda sledovaných států (průměr byl 3,2 čisté imigrace na 1 000 obyvatel).

Prostřednictvím migračních pohybů (tj. imigrací a reemigrací) se mění počet cizinců, kteří žijí na území daného státu. Vývoj počtu cizinců na území České republiky za období 2005 až 2015 je uveden na následujícím grafu 4. V tomto případě se mezi cizince počítají fyzické osoby, které nemají státní občanství České republiky. Tyto osoby mají v ČR trvalý pobyt, jsou občany členského státu EU, dostaly povolení k dlouhodobému pobytu na území ČR či vízum na více než 90 dní. Pro možnost lepší interpretace je do grafu 4 zanesen také podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel České republiky. Data v grafu jsou uváděna vždy k poslednímu dni daného roku.

Graf 4: Počet cizinců v letech 2005 až 2015 (k 31. 12.)

Zdroj: vlastní dle ČSÚ (2016e)

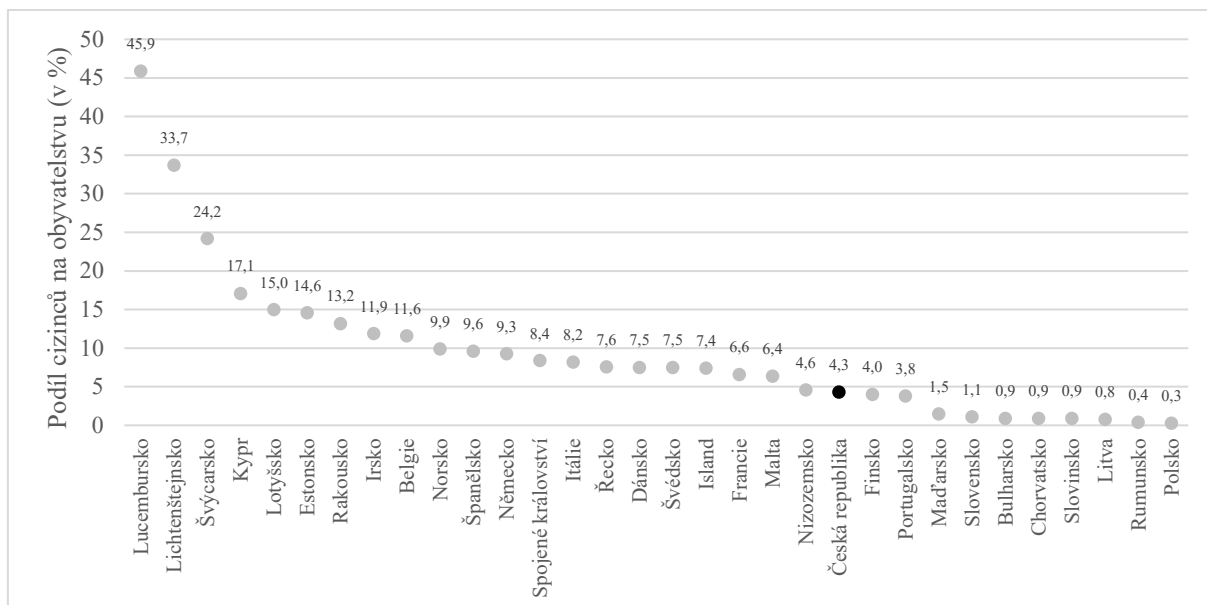
Na území České republiky žilo v letech 2005 až 2015 průměrně cca 410 tisíc cizinců, což představuje asi 4 % obyvatel České republiky. Nejméně cizinců za sledované období bylo v roce 2005 (278 tis. cizinců, tj. 2,7 % obyvatel ČR), od tohoto roku počet cizinců vzrostl o více než 186 tisíc, tj. více než o 67,0 %. Nejvíce cizinců přibylo v roce 2007, kdy vzrostl počet cizinců o 70,9 tis., tj. o 22,0 %. V tomto roce vzrostl podíl cizinců na obyvatelstvu ČR o 0,4 %. V tomto roce byla do migrační politiky státu zavedeny restriktivní opatření v důsledku globální ekonomické krize.

K poslednímu dni roku 2015 bylo na území České republiky evidováno celkem 464,7 tisíc legálně pobývajících cizinců (o 15,3 tis. cizinců, tj. o 3,4 % více než v roce předchozím), což představuje 4,4 % všech obyvatel ČR. Z těchto cizinců tvořili největší skupinu občané *Ukrajiny* (23 %), *Slovenska* (22 %), *Vietnamu* (13 %), *Ruska* (7 %) a *Německa* (4 %) (ČSÚ, 2016a, str. 36-37). Tito cizinci pobývají nejčastěji v ČR na základě povolení k trvalému pobytu (56,0 %) a povolení k dlouhodobému pobytu (42,7 %) (ČSÚ, 2016e)

Pro možnost srovnání počtu cizinců s ostatními státy je v následujícím grafu 5 uveden podíl cizinců na obyvatelstvu států Evropské unie a států EFTA. Údaje z Eurostatu jsou datována k 1. 1. 2015.

Graf 5: Podíl cizinců na obyvatelstvu ve státech EU a EFTA (k 1. 1. 2015)

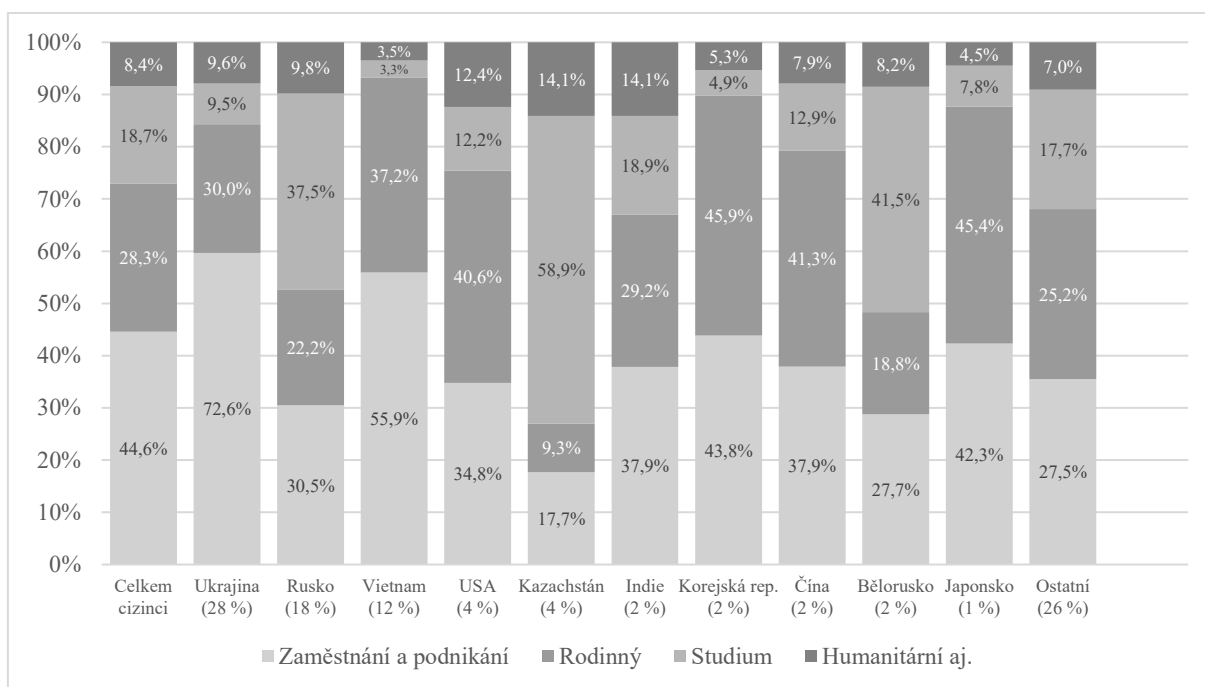

Zdroj: vlastní dle Eurostat (2016)

I přes skutečnost, že je ČR imigračním státem a počet cizinců žijících na území ČR se neustále zvyšuje, podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel je ve srovnání s ostatními státy stále nízký. Ve srovnání se státy EU a EFTA se Česká republika s 4,3 % nachází až na 22. místě (z 32 států) mezi Nizozemskem (4,6 %) a Finskem (4,0 %). Největší podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel je v Lucembursku, kde na 100 obyvatel připadá téměř 46 cizinců. Následuje Lichtenštejnsko s 34 cizinci na 100 obyvatel a Švýcarsko s 24 cizinci na 100 obyvatel. Naopak nejméně cizinců žije v Polsku (3 cizinci na 100 obyvatel).

Migranti mají různé důvody k pobytu na území ČR. Komplexní statistiky o účelu pobytu cizinců nejsou dlouhodobě dostupné. ČSÚ vykazuje pouze statistiku o účelu pobytu občanů třetích zemí, kteří v ČR získali přechodné povolení k pobytu. Takovýchto cizinců bylo v ČR evidováno k 31. 12. 2015 téměř 83,9 tis. (přibližně pětina všech cizinců žijících v ČR). Data o účelu pobytu osob z třetích zemí s přechodným povolením jsou uvedena v následujícím grafu 6.

Graf 6: Účel pobytu cizinců s přechodným povolením k pobytu (k 31. 12. 2015)

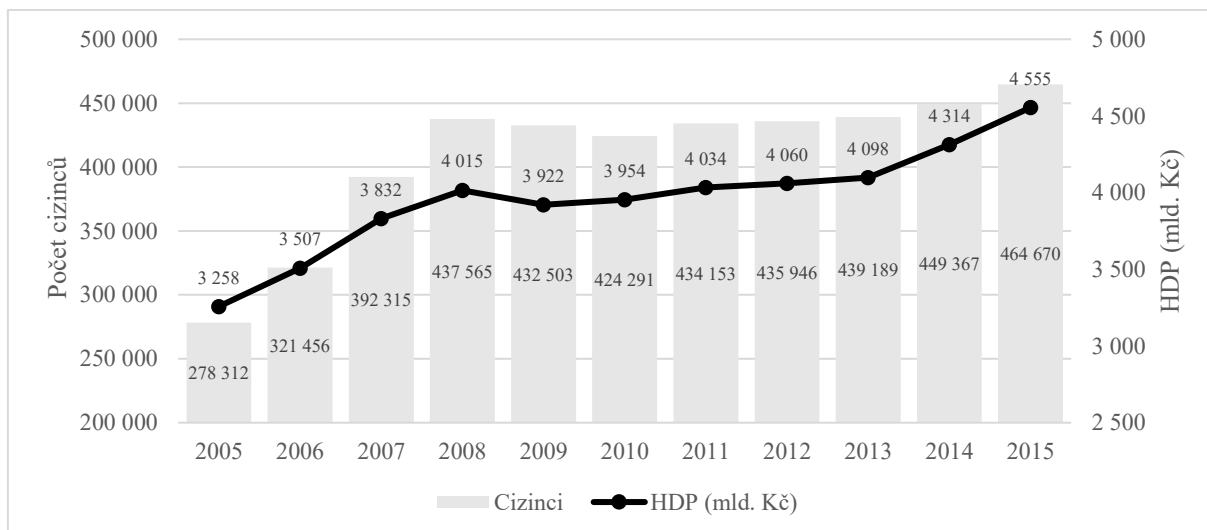

Pozn.: Za názvem státu je v závorce uveden procentuální podíl na celkovém počtu cizinců třetích zemí s přechodným povolením k pobytu. Zdroj: vlastní dle ČSÚ (2016a, str. 54)

Podle dostupných dat je pro cizince ze třetích zemí s přechodným povolením k pobytu nejčastější účel pobytu zaměstnání a podnikání (45 %), poté rodinný (28 %), studium (19 %) a humanitární a jiné (8 %). Občané Ukrajiny, Vietnamu a Indie uváděli jako motiv pobytu především zaměstnání a podnikání. Občané Ruska, Kazachstánu a Běloruska nejčastěji přicestovali do ČR za účelem studia. Sloučení rodiny je nejčastějším důvodem pobytu pro občany USA, Číny, Korejské republiky a Japonska.

Nejčastěji jsou tedy cizinci pro příchod do ČR motivováni ekonomickými faktory. Dalším důkazem ekonomické motivace imigrace v ČR je závislost počtu cizinců na ekonomické výkonnosti České republiky. Již z grafu 7 lze pozorovat skutečnost, že pokud roste HDP České republiky, roste i počet cizinců pobývajících na jejím území. Statisticky lze toto tvrzení dokázat pomocí korelační analýzy (příloha A), která zkoumá vztah mezi dvěma veličinami. Korelační koeficient vztahu HDP a počtu cizinců je podle Pearsonova korelačního koeficientu 0,93. To znamená, že mezi počtem cizinců a výší HDP je velmi silný vztah.

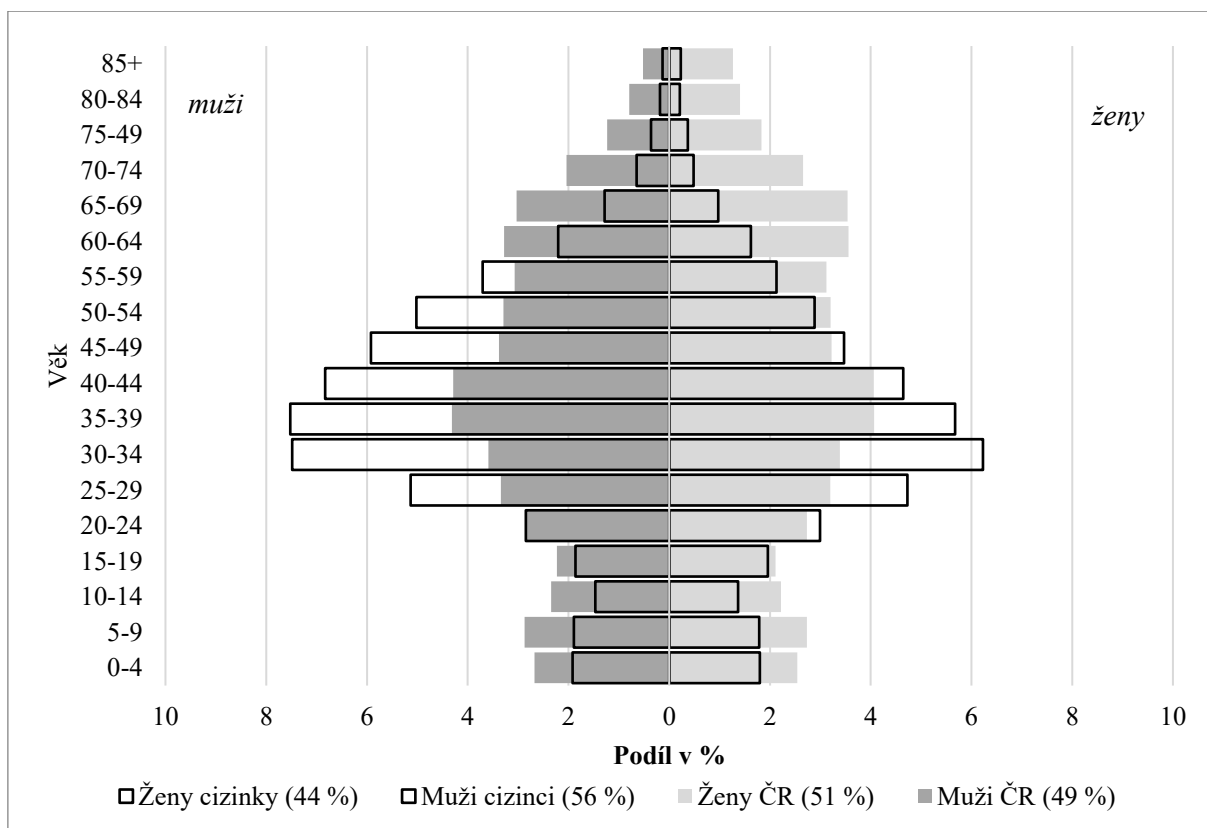
Graf 7: Počet cizinců a výše HDP (v mld. Kč) za roky 2005 až 2015

Zdroj: vlastní dle ČSÚ (2016e) a (2017a)

Cizinci, kteří přichází do České republiky, jsou tedy ekonomičtí migranti. Ekonomická motivace je i důvodem určité odlišnosti ve věkové struktuře cizinců a majoritní společnosti, jak lze vidět na následujícím grafu 8. Pro možnost srovnání jsou počty obyvatel ČR (cizinců) vyjádřeny jako procentuální podíl na celkovém počtu obyvatel ČR (cizinců).

Graf 8: Věková struktura obyvatel ČR a cizinců (k 31. 12. 2015)

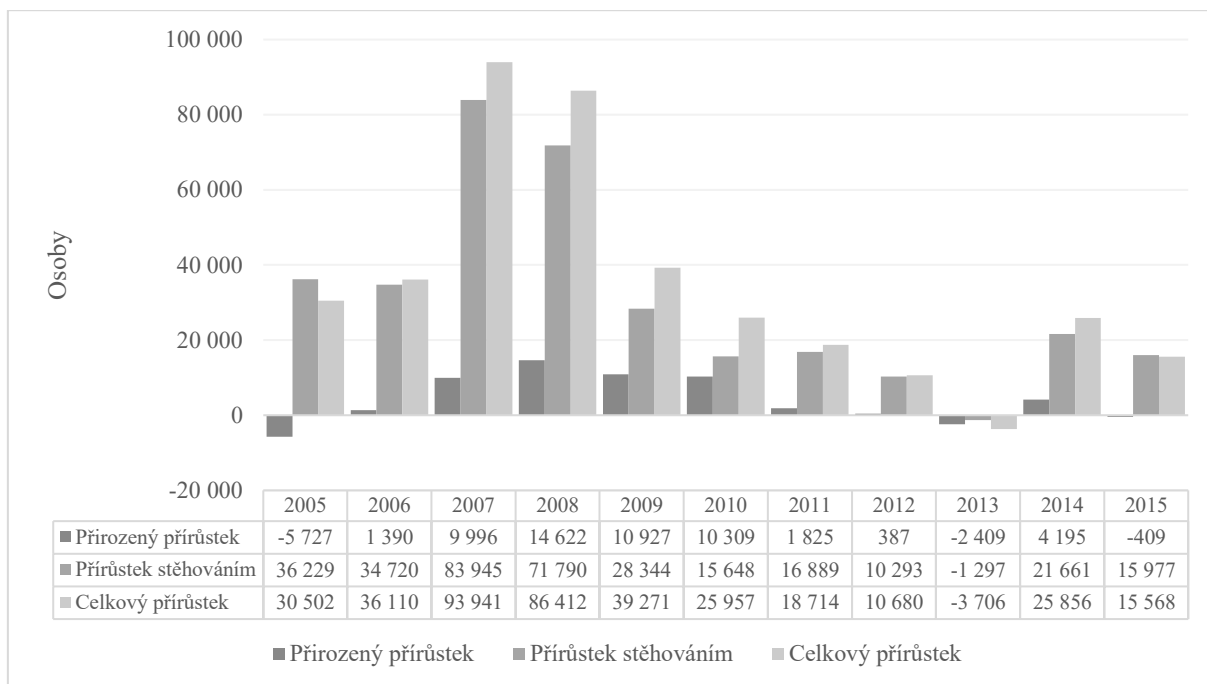

Zdroj: vlastní dle ČSÚ (2016a) a (2016f)

Mezi cizinci převládají muži (56 % ze všech cizinců), a to především v mladém produktivním věku (30–39 let). V této věkové skupině se nachází 26,6 % mužů cizinců, v majoritní společnosti se v tomto věku nachází 16,1 % mužů. Ve této věkové skupině 30-39 let se nachází i většina žen cizinek, a to 27,3 %. V majoritní společnosti se v tomto věku nachází pouze 14,7 % žen. V dětském věku 0-14 let je 10,2 % cizinců (15,4 % obyvatel ČR), v produktivním věku 15-64 let je 84,9 % cizinců (66,3 % obyvatel ČR) a v postproduktivním věku 65+ je 4,9 % cizinců (18,3 % obyvatel ČR).

Ačkoliv je věková struktura cizinců jiná, nepřichází do ČR v takovém počtu, aby měli sílu výrazně ovlivnit věkovou strukturu České republiky. Nedokáží tedy ovlivnit dlouhodobé stárnutí českého obyvatelstva. Dokáží však měnit počet celkový počet obyvatel. Jaký vliv měly migranti na změnu počtu obyvatel v České republice v letech 2005 až 2015 je uvedeno v následujícím grafu 9. V grafu je sledován přirozený přírůstek, přírůstek stěhováním a celkový přírůstek. Přirozený přírůstek obyvatel je podle metodiky ČSÚ (2016i) rozdíl počtu živě narozených dětí a počtu zemřelých osob, přírůstek stěhováním je rozdíl mezi počtem imigrantů a emigrantů a celkový přírůstek je součet přirozeného přírůstku a přírůstku stěhováním.

Graf 9: Změny počtu obyvatel ČR v letech 2005 až 2015

Zdroj: ČSÚ (2016b)

Extrémní celkový přírůstek obyvatel byl především v letech 2007 a 2008. Tyto vysoké přírůstky obyvatel byly z největší části způsobeny imigrací cizích státních příslušníků. V roce

2007 tvořil celkový přírůstek obyvatel téměř 93,9 tis., z toho 83,9 tis. migrantů (tj. 89,4 %), v roce 2008 byl celkový přírůstek 86,4 tis., z toho 71,8 tis. migrantů (tj. 83,1 %).

Celkem za sledované období 2005 až 2015 vzrostl počet obyvatel o více než 379,3 tis. osob. Přirozený přírůstek za sledované období byl 45,1 tis., přírůstek stěhováním 334,2 tis. osob. Celkový přírůstek byl tedy pouze z 11,9 % tvořen přirozeným přírůstkem a z 88,1 % příchodem imigrantů. Z těchto dat tedy vyplývá, že pro populační rozvoj České republiky je příchod migrantů rozhodujícím faktorem.

SHRNUTÍ VLIVU MIGRACE NA DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ

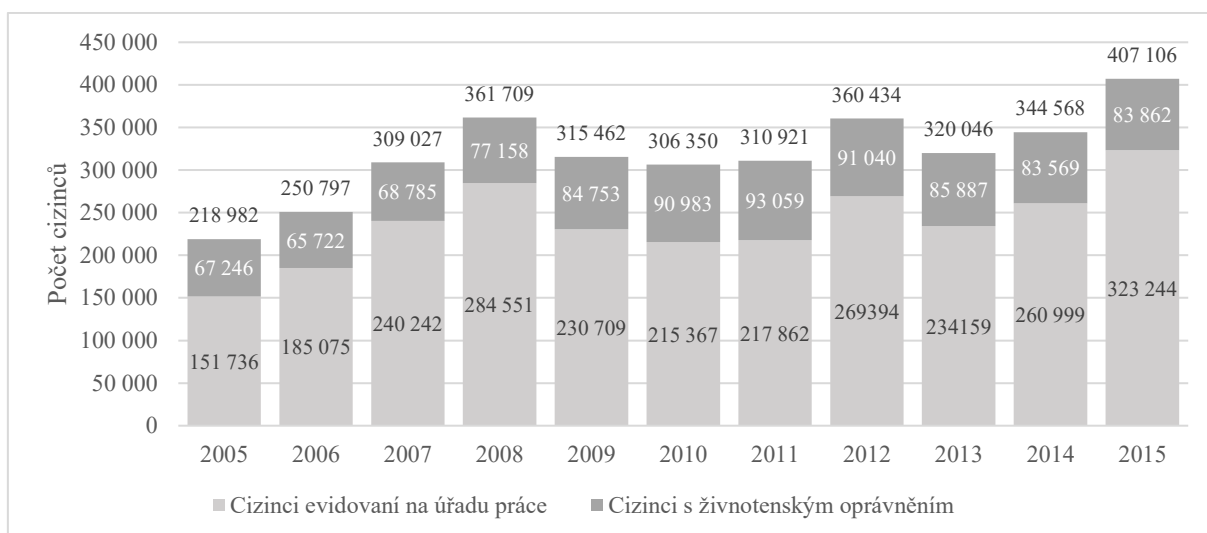
Česká republika je z pohledu migrace **imigračním státem** (graf 1, str. 37). Migrační saldo ČR se za sledované období (kromě roku 2013) pohybovalo v kladných číslech. Ve srovnání hrubé míry migračního salda s ostatními státy (konkrétně se státy EU a EFTA) se ale Česká republika nachází po průměrem.

Důsledkem dlouhodobě kladného migračního salda České republiky je **růstu počtu cizinců** (graf 4, str. 40) pobývajících na území ČR. Přesto však Česká republika patří ve srovnání se státy EU a EFTA ke státům s **nižším podílem cizinců** (graf 5, str. 41) na celkovém počtu obyvatel. Konkrétně v roce 2015 žilo v ČR 464,7 tis. cizích státních příslušníků, což představovalo 4,4 % obyvatel ČR. Nejčastěji byly tyto cizinci z Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu, Ruska a Německa.

Byl potvrzen předpoklad, že většina cizinců přicházejících do ČR jsou **ekonomičtí migranti** (graf 6, str. 42 a graf 7, str. 43). Z tohoto důvodu se liší struktura cizinců a celkového obyvatelstva ČR. Cizinci, kteří pobývají v ČR, jsou častěji **muži v mladém produktivním věku** (graf 8, str. 43). Z hlediska stárnutí domácího obyvatelstva lze na příchod mladých cizinců pohlížet jako na pozitivní vývoj. Přesto však cizinci netvoří tak silnou skupinu, aby bylo v jejich silách zvrátit stárnutí českého obyvatelstva. Pro **zachování (a navýšení) počtu obyvatel ČR** je však současná migrace dostačující (graf 9, str. 44).

2.2 Migranti na českém trhu práce

S rostoucím počtem cizinců žijících na území ČR roste i počet cizinců, kteří nabízejí svoji práci na českém trhu práce. Počet cizinců, kteří v letech 2005 až 2015 pracovali v ČR, je uveden na následujícím grafu 10. Celkový počet pracujících cizinců je rozdělen na počet cizinců, kteří jsou evidováni na úřadu práce (tj. pracují v České republice na základě zaměstnaneckého poměru) a počet cizinců, kteří mají platné živnostenské oprávnění (tj. na území ČR podnikají).

Graf 10: Počet cizinců pracujících v ČR v letech 2005 až 2015

Zdroj: ČSÚ (2016g)

Za sledované období vzrostl počet zaměstnaných cizinců o 188,1 tis., tj. o 85,9 %, počet zaměstnanců evidovaných na úřadu práce vzrostl o 171,5 ti. osob (tj. o 113,0 %) a počet podnikajících cizinců o 16,6 tis. osob (tj. o 24,7 %). Průměrně za sledované období v ČR pracovalo 318,7 tis. cizinců, z toho v zaměstnaneckém poměru 237,6 tis. osob a podnikalo 81,1 tis. osob. Nejvíce cizinců pracovalo v roce 2015, kdy v ČR podnikalo nebo bylo zaměstnáno 407,1 tis. cizích státních příslušníků, většina v zaměstnaneckém poměru (323 tis., tj. 79,4 %).

Výše uvedené počty pracujících jsou však pouze absolutní. Pro možnost porovnání s obyvatelstvem ČR je v následující tabulce 1 uvedena zaměstnanost cizinců, tj. podíl pracujících cizinců na celkovém počtu cizinců, kteří v daném roce žili na území ČR. V tabulce je také uvedena celková zaměstnanost v ČR (tj. podíl zaměstnaných obyvatel ČR na celkovém obyvatelstvu) a podíl zaměstnaných cizinců na celkovém počtu zaměstnanců v ČR.

Tabulka 1: Zaměstnanost cizinců v ČR v letech 2010 až 2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Cizinci celkem	424 291	434 153	435 946	439 189	449 367	464 670
Zaměstnaní cizinci	306 350	310 921	360 434	320 046	344 568	407 106
Zaměstnanost cizinců	72,2 %	71,6 %	82,7 %	72,9 %	76,7 %	87,6 %
Obyvatelstvo ČR (tis. osob)	10 533	10 505	10 516	10 512	10 538	10 554
Zaměstnaní obyvatelé ČR (tis. osob)	4 885	4 872	4 890	4 937	4 974	5 042
Zaměstnanost v ČR	46,4 %	46,4 %	46,5 %	47,0 %	47,2 %	47,8 %
Podíl zaměst. cizinců na zaměstnaných v ČR	6,3 %	6,4 %	7,4 %	6,5 %	6,9 %	8,1 %

Zdroj: vlastní výpočty dle ČSÚ (2016a, str. 115), (2016e) a (2016g)

Za sledované období 2010 až 2015 vzrostl počet zaměstnaných cizinců téměř o třetinu z 306,4 tis. na 407,1 tis., podíl zaměstnaných cizinců na celkovém množství zaměstnaných osob v ČR vzrostl z 6,3 % na 8,1 %. Vzrostla také zaměstnanost cizinců, v roce 2010 pracovalo 72,2 % cizinců žijících na území ČR, v roce 2015 to bylo již 87,6 %. Stejně tak za sledované období vzrostla i celková zaměstnanost v ČR, a to z 46,4 % na 47,8 %. Přesto je však zaměstnanost v ČR téměř o polovinu nižší než zaměstnanost. To je dáno především jinou věkovou strukturou cizinců, kdy převážná část cizinců je v produktivním věku (viz graf 8, str. 43). Při interpretaci těchto dat o zaměstnanosti je však nutné brát v úvahu fakt, že cizinci mohou za práci do ČR pouze dojíždět a nemusejí být tedy zaznamenáni ve statistikách o počtu cizinců žijících na území ČR.

Jak již bylo uvedeno, k 31. 12. 2015 v ČR pracovalo celkem 407,1 tis. cizích státních příslušníků. Státní příslušnost těchto pracovníků je uvedena v následující tabulce 2. Tato tabulka také uvádí, kolik z celkového počtu zaměstnaných cizinců bylo v zaměstnaneckém poměru a kolik jich podnikalo na základě platného živnostenského listu.

Tabulka 2: Zaměstnanost cizinců dle státní příslušnosti k 31. 12. 2015

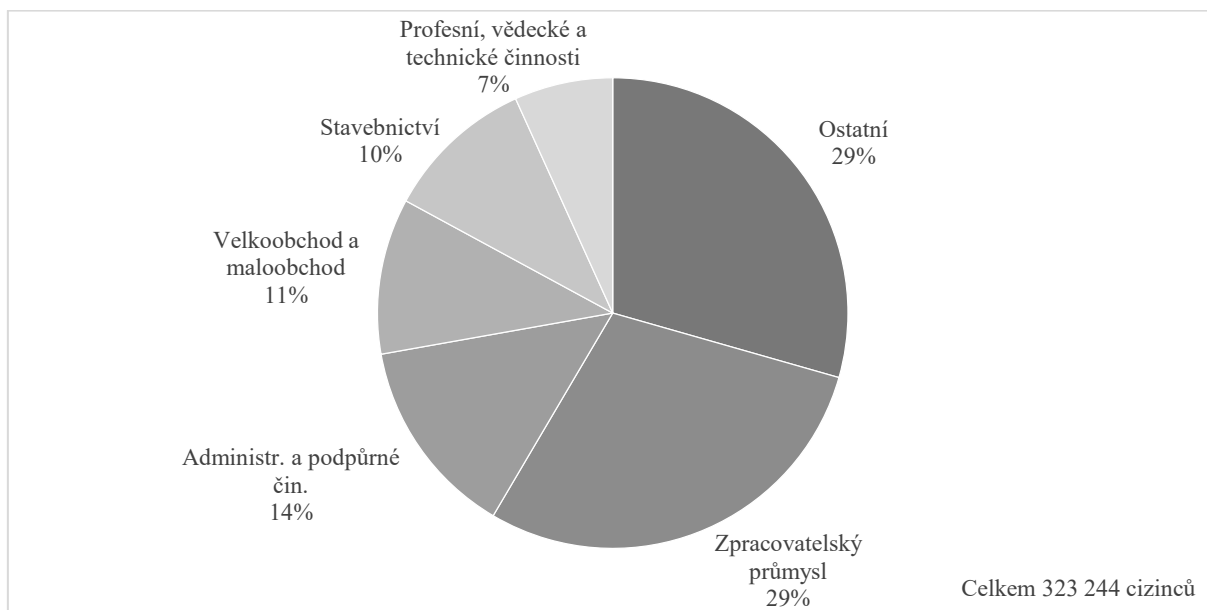
Státní příslušnost	Počet zaměstnaných cizinců	Z toho			
		zaměstnanecký poměr		živnostenský list	
Slovensko (40,5 %)	164 710	150 317	91,3 %	14 393	8,7 %
Ukrajina (15,9 %)	64 643	41 847	64,7 %	22 796	35,3 %
Vietnam (6,9 %)	28 026	5 098	18,2 %	22 928	81,8 %
Polsko (6,7 %)	27 116	24 982	92,1 %	2 134	7,9 %
Rumunsko (5,9 %)	23 914	22 861	95,6 %	1 053	4,4 %
Bulharsko (5,2 %)	21 240	19 782	93,1 %	1 458	6,9 %
Rusko (2,2 %)	9 070	6 703	73,9 %	2 367	26,1 %
Ostatní (17,5 %)	71 061	54 733	77,0 %	16 328	23,0 %
Pracující cizinci celkem	407 106	323 244	79,4 %	83 862	20,6 %

Zdroj: vlastní dle ČSÚ (2016a, str. 114)

Z celkového počtu zaměstnaných 5 042 tis. osob (ČSÚ, 2017b) v roce 2015 bylo tedy 8,1 % cizinců. Nejvíce pracujících cizinců pochází ze Slovenska, téměř 165 tisíc (tj. 40,5 %), z toho 150,3 tis. (tj. 91,3 %) Slováků pracuje v zaměstnaneckém poměru. Další početnou skupinou pracujících cizinců v ČR jsou imigranti z Ukrajiny (64,6 tis., tj. 15,9 %), Vietnamu (28 tis., tj. 6,9 %), Polska (27,1 tis., tj. 6,7 %), Rumunska (23,9 tis., tj. 5,9 %), Bulharska (21,2 tis., tj. 5,2 %) a Ruska (9,1 tis., tj. 2,2 %).

Celkově většina z pracujících cizinců pracovala v zaměstnaneckém poměru (79 %). V grafu 11 jsou uvedeny konkrétní ekonomické činnosti podle klasifikace CZ-NACE, ve kterých tito cizinci v zaměstnaneckém poměru pracovali.

Graf 11: Nejčastější ekonomická činnost (CZ-NACE) vykonávána cizinci v roce 2015

Zdroj: ČSÚ (2016a, str. 128)

Cizinci, kteří jsou v zaměstnaneckém poměru (tj. jsou registrováni na úřadu práce) v roce 2015 nejčastěji pracovali ve zpracovatelském průmyslu, kde pracovalo 93,9 tis. cizinců z celkových 323,2 tis. cizinců v zaměstnaneckém poměru (tj. 29,1 %). Mezi další ekonomické činnosti patří administrativní a podpůrné činnosti (44,3 tis., tj. 13,7 %), velkoobchod a maloobchod (34,6 tis., tj. 10,7 %), stavebnictví (33,4 tis., tj. 10,3 %) a profesní, vědecké a technické činnosti (21,9t tis., tj. 6,8 %). Kompletní data za rok 2015 včetně zdrojů jsou uvedena v příloze B. V tabulce 11 přílohy je uvedena také míra volných pracovních míst (tj. podíl pracovních míst na celkovém počtu pracovních místu – volných i obsazených) za konkrétní ekonomické činnosti v roce 2015. Téměř všechny ekonomické činnosti (kromě zpracovatelského průmyslu), které jsou nejčastěji vykonávány cizinci, mají vyšší míru volných pracovních míst, než je celkový průměr (2,3 %). Konkrétně byla v roce 2015 míra volných pracovních míst ve zpracovatelském průmyslu 1,9 %, v administrativní a podpůrné činnosti 12,7 %, ve velkoobchodu a maloobchodu 2,5 %, stavebnictví 3,3 %, profesní, vědecké a technické činnosti 3,4 %. Naopak ekonomické činnosti, které mají nízkou míru volných pracovních míst, vykonává pouze malé procento cizinců. Konkrétně mezi tyto činnosti s nízkou mírou volných pracovních míst patří výroba a rozvoz elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu a veřejná správa a obrana. Výroba a rozvozu elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného

vzduchu má míru volných pracovních míst 0,4 % a pracovalo zde 730 cizinců (tj. 0,2 % všech cizinců). Veřejná správa a obrana má míru volných pracovních míst 0,6 % a pracovalo zde 760 cizinců (tj. 0,2 % všech cizinců). Znamená to tedy, že značná část cizinců pracuje v oborech, které jsou buď domácím obyvatelstvem méně vyhledávána nebo vyžadují jinou kvalifikaci, než jakou domácí obyvatelstvo nabízí.

Kolik peněz za svoji práci cizinci obdrží ukazuje následující tabulka 3, která je rozdělena na dvě části. První část ukazuje výši hrubého měsíčního platu, druhá část ukazuje výši hrubé měsíční mzdy. Plat je poskytován od zaměstnavatele, kterým je stát, obec, kraj, státní fond, příspěvková organizace (kde se platy hradí z rozpočtu jejího zaměstnavatele) nebo školská právnická osoba). Ostatní zaměstnavatelé poskytují mzdu.

Tabulka 3: Hrubý měsíční plat a hrubá měsíční mzda podle občanství v roce 2015

Státní občanství	Hrubý měsíční plat		Státní občanství	Hrubá měsíční mzda	
	Medián Kč/měsíc	Průměr Kč/měsíc		Medián Kč/měsíc	Průměr Kč/měsíc
Česká republika	26 333	27 928	Česká republika	22 937	27 520
Slovensko	30 513	35 604	Slovensko	26 058	33 226
Ukrajina	21 533	23 198	Ukrajina	17 750	20 647
Polsko	22 073	24 084	Polsko	22 409	28 299
Rusko	28 099	32 067	Rumunsko	20 627	26 070
Bulharsko	22 715	26 877	Bulharsko	19 451	23 733
Ostatní	26 138	30 180	Ostatní	26 938	44 163
Celkem platová sféra ČR	26 347	27 971	Celkem mzdová sféra ČR	22 971	27 777

Zdroj: vlastní dle ČSÚ (2016a, str. 114)

Mezi cizí státní příslušníky, kteří mají měsíční *plat* vyšší, než je průměr České republiky, patří občané Slovenska (o 27,3 % vyšší, než je průměrný plat v České republice) a Ruska (o 14,6 % vyšší). Naopak nižší, než průměrný plat České republiky mají občané Ukrajiny (o 17,1 % méně, než je průměrný plat v České republice), Polska (o 13,9 % méně) a Bulharska (o 3,9 % méně).

Cizinci, kteří za svoji práci pobírají *mzdu* vyšší, než je průměrná mzda v ČR, pochází ze Slovenska (19,6 % více, než je průměrná mzda v České republice) a Polska (o 1,9 % více). Nejnižší průměrnou mzdu mají občané Ukrajiny (o 25,7 % méně, než je průměrná mzda v České republice), poté jsou občané Bulharska (o 14,6 % méně).

Zaměstnanci s českým státním občanstvím mají o 43 Kč nižší průměrný měsíční plat, než je průměrná platová sféra v České republice. Průměrná mzda osob s českým státním občanstvím je dokonce o 257 Kč za měsíc nižší, než je republiková průměrná mzda. Imigranti tedy svými výdělky zvyšují průměrnou mzdu a plat celé ČR.

SHRNUTÍ VLIVU CIZINCŮ NA TRH PRÁCE

Spolu s růstem cizinců žijících v ČR roste i počet cizinců, kteří v ČR pracují. Konkrétně v roce 2015 pracovalo v ČR 407,1 tis. cizích státních příslušníků, většina z nich v zaměstnaneckém poměru. Nejčastěji v ČR pracují občané Slovenska, Ukrajiny, Vietnamu, Polska, Rumunska, Bulharska a Ruska. Protože v ČR žijí převážně cizinci produktivního věku, je i **zaměstnanost cizinců** (tj. podíl pracujících cizinců na celkovém počtu cizinců) **vyšší**, než je zaměstnanost ČR (tabulka 1, str. 46).

Cizinci, kteří jsou v zaměstnaneckém poměru, nejčastěji pracují ve zpracovatelském průmyslu, administrativní a podpůrné činnosti, velkoobchodu a maloobchodu, stavebnictví a profesní, vědecké a technické činnosti. Tato odvětví ekonomických činností jsou **odvětvími, s vyšší mírou volných pracovních míst** (tabulka 6911, příloha B). Znamená to tedy, že cizinci zastávají taková pracovní místa, která Češi nechtějí, nebo nemohou vykonávat (například z důvodu nevhodné kvalifikace). Tato místa však nemusí být nezbytně hůře placená. Za svoji práci totiž dostávají cizinci průměrně **vyšší průměrnou mzdu i plat** než občané s českou státní příslušností (tabulka 3, str. 49). Cizinci tedy zvyšují průměrnou mzdu a průměrný plat České republiky. Zejména občané Slovenska jsou odměňováni vyššími částkami. Slováci mají o 27,5 % vyšší průměrný plat a o 20,7 % vyšší průměrnou mzdu než občané s českou státní příslušností.

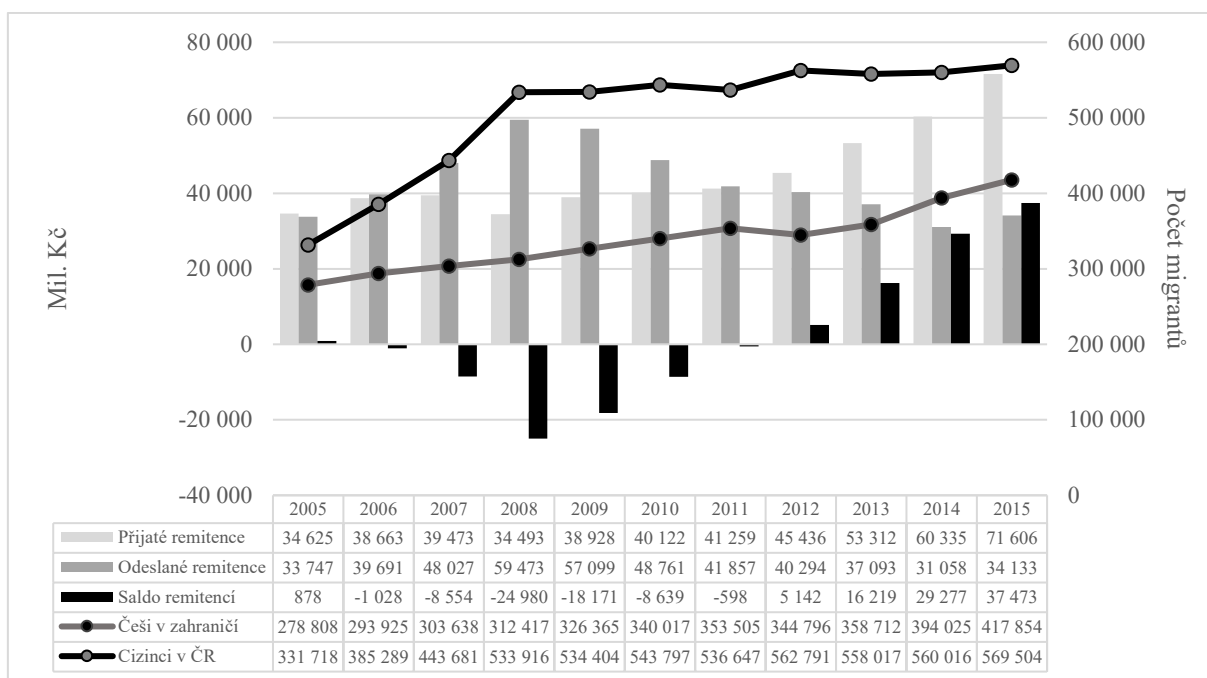
2.3 Vliv remitencí na ekonomiku České republiky

Důležitým vlivem migrace na ekonomiku je tok finančních prostředků mezi zeměmi prostřednictvím remitencí. Tyto remitence představují veškeré finanční prostředky, které jsou získány v zahraničí a přesunuty do ekonomiky země původu migranta. Vývoj objemu přijatých a odeslaných remitencí¹⁸ v mld. Kč za roky 2005 až 2015 je uveden v následujícím grafu 12. V grafu jsou také pro možnost snazší interpretace zaneseny počty emigrantů a imigrantů¹⁹.

¹⁸ Výše remitencí nepředstavují přesné vyčíslení toků mezi dvěma státy, ale jedná se pouze o expertní odhady. Více o metodice výpočtu remitencí v Metodickém popisu – Zahraniční pracovníci a remitence (ČSÚ, 2016c).

¹⁹ Počet cizinců v této kapitole se liší od počtu cizinců použitých v předchozích kapitolách z důvodu použití rozdílných zdrojů a jejich rozdílných metodik. Podle této metodiky jsou do počtu cizinců zahrnuty například i odhady „pendlerů“ či počtu nelegálně pracujících cizinců. Více opět v Metodickém popisu – Zahraniční pracovníci a remitence (ČSÚ, 2016c).

Graf 12: Přijaté a odeslané remittance v letech 2005 až 2015

Zdroj: vlastní dle ČSÚ (2016c)

Celkem bylo ze zahraničí za roky 2005 až 2015 přijato na remitencích 498,3 mld. Kč, do zahraničí bylo za stejnou dobu odesláno na remitencích 471,2 mld. Kč. Za sledované období byla tedy Česká republika čistým příjemcem remitencí, kdy celkové saldo (tj. rozdíl mezi přijatými a odeslanými remittencemi) bylo více než 27 mld. Kč.

V roce 2015 bylo přijato na remitencích 71,6 mld. Kč (o 11,3 mld., tj. o 18,7 % více než v roce předcházejícím), odesláno bylo 34,1 mld. Kč (o 3,1 mld., tj. o 9,9 % více než v předcházejícím roce). V tomto roce tedy byla Česká republika čistým příjemcem 37,5 mld. Kč, což byl za sledované období nejvyšší kladný rozdíl. Naopak nejvyšší záporné saldo bylo v roce 2008, kdy bylo z ČR na remitencích odesláno o téměř 25 miliard Kč více, než bylo v ČR přijato. Tento výrazný nárůst odeslaných remitencí byl z velké části způsoben nárůstem počtu cizinců, kdy v roce 2008 přibylo 90,2 tis. osob, což představovalo nárůst o 20,3 %.

Rok 2008 byl zlomový i pro příjem remitencí ze zahraničí. Od tohoto roku totiž výše přijatých remitencí neustále roste. V roce 2015 činil nárůst přijatých remitencí činil 11,3 mld. Kč, což byl meziroční nárůst o 18,7 %. Tyto peněžní prostředky byly přijaty od emigrantů žijících v různých zemích. Ty nejvýznamnější země z hlediska přijatých remitencí jsou uvedeny v následující tabulce 4.

Tabulka 4: Remitence přijaté ze zahraničí za rok 2015

	Počet Čechů v zahraničí		Přijaté remittance (v mil. Kč)		Remittance na jednoho emigranta (Kč/rok)
	Celkem	Podíl	Celkem	Podíl	
EU	259 485	62,1 %	62 322	87,0 %	240 176
Německo	66 916	16,0 %	27 789	38,8 %	415 282
Rakousko	30 623	7,3 %	11 700	16,3 %	382 066
Velká Británie	54 459	13,0 %	7 662	10,7 %	140 693
Irsko	25 331	6,1 %	3 255	4,5 %	128 499
Belgie	5 351	1,3 %	880	1,2 %	164 455
Mimo EU	158 369	37,9 %	9 284	13,0 %	58 623
USA	49 447	11,8 %	2 224	3,1 %	44 977
Švýcarsko	10 496	2,5 %	1 859	2,6 %	177 115
Austrálie	29 229	7,0 %	1 634	2,3 %	55 903
Kanada	51 403	12,3 %	1 180	1,6 %	22 956
Nový Zéland	1 937	0,5 %	520	0,7 %	268 456
Celkem	417 854	100,0 %	71 606	100,0 %	171 366

Zdroj: vlastní dle ČSÚ (2016c)

Celkově poslali v roce 2015 čeští emigranti ze zahraničí 71,6 mld. Kč, nejvíce ze států Evropské Unie (62,3 mld., tj. 87,0 % všech přijatých remitencí), a to z Německa (27,8 mld. Kč, tj. 38,8 %) a Rakouska (11,7 mld. Kč, tj. 16,3 %). Nejvíce remitencí tedy pochází z ekonomicky silnějších sousedních států.

Průměrně poslal jeden emigrant do České republiky za rok 2015 téměř 171,4 tis. Kč. Nejvyšší částky přepočtené na jednoho emigranta posílají čeští občané žijící v Německu (415,3 tis. Kč za rok 2015, tedy více než dvounásobek celkového průměru), poté z Rakouska (382,1 tis. Kč), Nového Zélandu (268,5 tis. Kč), Švýcarska (177,1 tis. Kč) a Belgie (164,5 tis. Kč)

Na druhou stranu roční objem odeslaných remitencí od roku 2008 do roku 2014 klesal (graf 12). Pouze v roce 2015 objem odeslaných remitencí vzrostl, a to o více než 3,1 mld. Kč. Nejvyšší objem remitencí byl odeslán v roce 2008, a to 59,4 mld. Kč. Jedním z důvodů tohoto navýšení byl nárůst počtu cizinců o více než 20,3 %. Do jakých zemí byly tyto remittance odesílány zobrazuje následující tabulka 5.

Tabulka 5: Remitence odeslané do zahraničí za rok 2015

	Počet cizinců v ČR		Odeslané remitence (v mil. Kč)		Remitence na jednoho imigranta (Kč/rok)
	Celkem.	Podíl	Celkem	Podíl	
EU	264 734	46,5 %	11 802	34,6 %	44 581
Slovensko	161 483	28,4 %	6 409	18,8 %	39 688
Polsko	26 358	4,6 %	907	2,7 %	34 411
Německo	19 939	3,5 %	591	1,7 %	29 640
Bulharsko	12 156	2,1 %	383	1,1 %	31 507
Rakousko	3 546	0,6 %	267	0,8 %	75 296
Mimo EU	304 770	53,5 %	22 331	65,4 %	73 272
Ukrajina	124 314	21,8 %	10 898	31,9 %	87 665
Rusko	41 411	7,3 %	2 990	8,8 %	72 203
Vietnam	58 052	10,2 %	1 835	5,4 %	31 610
Velká Británie	6 189	1,1 %	1 199	3,5 %	193 731
Čína	6 347	1,1 %	332	1,0 %	52 308
Celkem	569 504	100,0 %	34 133	100,0 %	59 935

Zdroj: vlastní dle ČSÚ (2016c)

Celkově bylo z ČR do zahraničí odesláno 34,1 mld. Kč. Nejčastěji tyto peníze směřovaly do států *mimo EU* (65,4 %), a to zejména na *Ukrajinu*, kam mířilo 31,9 % z celkového objemu odeslaných remitencí. Za rok 2015 poslal průměrně jeden cizinec z ČR 59,9 tis. Kč. Nejvyšší částky na jednoho imigranta byly posílány do *Velké Británie* (193,7 tis. Kč za rok) a na *Ukrajinu* (87,7 tis. Kč).

Při porovnání tabulek 4 a 5 lze vidět, že ačkoliv bylo v České republice v roce 2015 o 151,7 tis. více cizinců, než kolik bylo Čechů v zahraničí (tj. o 36,3 % více imigrantů než emigrantů), bylo ze zahraničí přijato celkem o 37,5 mld. Kč více, než kolik bylo do zahraničí odesláno (výše přijatých finančních prostředků byla o 109,8 % vyšší než výše odeslaných remitencí). Do České republiky proudí na osobu téměř třikrát více Kč než do zahraničí.

Z ekonomického hlediska je kladné saldo remitencí pozitivní skutečností. Jak silně tyto remitence ovlivní ekonomiku ČR je zjišťováno v následující tabulce 6, kde je porovnáváno saldo remitencí s hrubým domácím produktem.

Tabulka 6: Porovnání salda remitencí a HDP v letech 2005 až 2015

Rok	Saldo remitencí (mil. Kč)	HDP (mil. Kč)	Podíl remitencí na HDP (v %)
2005	878	3 257 972	0,03 %
2006	-1 028	3 507 131	-0,03 %
2007	-8 554	3 831 819	-0,22 %
2008	-24 980	4 015 346	-0,62 %
2009	-18 171	3 921 827	-0,46 %
2010	-8 639	3 953 651	-0,22 %
2011	-598	4 033 755	-0,01 %
2012	5 142	4 059 912	0,13 %
2013	16 219	4 098 128	0,40 %
2014	29 277	4 313 789	0,68 %
2015	37 473	4 554 615	0,82 %
Celkem	27 019	43 547 945	0,06 %

Zdroj: vlastní výpočty dle ČSÚ (2016c) a (2017a)

Celkové saldo remitencí za sledované období je 27,0 mld. Kč, celkové HDP 43 547,9 mld. Podíl remitencí tedy za sledované období představovalo 0,06 %. Nejvyšší záporné saldo bylo v roce 2008, kdy podíl na HDP činil -0,62 % a nejvyšší kladné saldo bylo v roce 2015, kdy podíl na HDP činil 0,82 %. Podíl remitencí na HDP se tedy pohybuje v pouhých desetinách procent. To znamená, že na ekonomiku České republiky nemají remitence zásadní vliv.

SHRNUTÍ VLIVU REMITENCÍ NA EKONOMIKU

Za sledované období **roste výše přijatých remitencí**, stejně jako **roste počet českých emigrantů** žijících/pracujících v zahraničí (graf 12, str. 5112). Naopak **výše odeslaných remitencí** od roku 2008 neustále **klesá**, kromě posledního sledovaného roku 2015, kdy výše odeslaných remitencí nepatrně vzrostla (graf 12, str. 51). Celkově byla ČR za posledních 11 let, které byly sledovány, **čistým příjemcem remitencí**, tzv., že do ČR byl přijat vyšší objem finančních prostředků ze zahraničí, než kolik bylo do zahraničí odesláno (graf 12, str. 51). Je tomu tak i přes skutečnost, že v zahraničí žije asi o třetinu méně Čechů, než kolik žije cizinců v ČR. Češi totiž častěji míří do ekonomicky silnějších států, s vyšší průměrnou mzdou, a proto mohou posílat mnohem vyšší částky, než kolik odesílají z ČR cizí státní příslušníci.

Rostoucí remitence a kladné saldo remitencí lze z hlediska ekonomiky označit jako příznivý jev. Přesto však **remitence nemají na ekonomiku ČR nijak významný dopad** (tabulka 6), podíl remitencí na HDP je jen velmi malý, pohybuje se maximálně v pouhých desetinách procent.

2.4 Kriminalita migrantů

Kriminalita je negativní sociální jev vyskytující se ve všech zemích. Část trestných činů je spáchána také cizími státními příslušníky. Podle dat Ministerstva vnitra (2016c, str. vi) bylo v roce 2015 stíháno celkem 101 883 osob, z toho 7 264 cizích státních příslušníků. Více než třetinu stíhaných osob tvořily občané *Slovenska* (2 789, tj. 38,4 %), dále pak občané *Ukrajiny* (1 055, tj. 14,5 %), *Vietnamu* (620, tj. 8,5 %), *Polska* (450, tj. 6,2 %), *Rumunska* (399, tj. 5,5 %) a *Bulharska* (217, tj. 3,0 %) (Ministerstvo vnitra, 2016b, str. 153).

Vývoj počtu cizinců, kteří byli v letech 2005 až 2015 stíháni a vyšetřováni je uveden v následující tabulce 7. Současně s počty stíhaných a vyšetřovaných cizinců je uveden i podíl cizinců na celkovém obyvatelstvu.

Tabulka 7: Stíhané a vyšetřované osoby v letech 2005 až 2015

Rok	Stíhané a vyšetřované osoby		Podíl cizinců na obyvatelstvu
	Celkem	z toho cizinci	
2005	122 511	6 994 (5,7 %)	2,7 %
2006	122 753	7 284 (5,9 %)	3,1 %
2007	127 718	8 179 (6,4 %)	3,8 %
2008	122 053	8 572 (7,0 %)	4,2 %
2009	123 235	8 362 (6,8 %)	4,1 %
2010	112 477	7 377 (6,6 %)	4,0 %
2011	114 975	7 473 (6,5 %)	4,1 %
2012	113 026	7 513 (6,6 %)	4,1 %
2013	117 682	7 470 (6,3 %)	4,2 %
2014	114 611	7 385 (6,4 %)	4,3 %
2015	101 883	7 264 (7,1 %)	4,4 %

Zdroj: vlastní dle MV ČR (2016c, str. vi) a ČSÚ (2016e)

Počet stíhaných a vyšetřovaných osoby za sledované období 2005 až 2015 pokles celkem o více než 20,1 tis. (tj. o 16,8 %). Počet stíhaných a vyšetřovaných cizinců však za stejné období vzrostl o 270 (tj. o 3,9 %). Stíhání a vyšetřování cizích státních příslušníků je tedy stále častější. Tento nárůst lze částečně vysvětlit rostoucím počtem cizinců na území České republiky. Přesto je však podíl cizinců průměrně o 2,6 % vyšší, než je jejich podíl na celkovém počtu obyvatel ČR (průměr podílu cizinců za roky 2005 až 2015 byl 3,9 %, průměr stíhaných a vyšetřovaných osob za stejné období byl 6,5 %).

Celkově bylo v roce 2015 stíháno a vyšetřováno 101 883 osob, z toho 7 264 cizinců (tj. 7,1 %). Oproti předešlému roku došlo k poklesu stíhaných a vyšetřovaných osob o 12 728 (tj. o 11,1 %). V roce 2015 došlo i poklesu stíhaných a vyšetřovaných cizinců o 121 osob (tj. o 1,6 %). Vzrostl však podíl cizinců na celkovém počtu stíhaných a vyšetřovaných osob, a to z 6,4 % v roce 2014 na 7,1 % v roce 2015.

Při porovnávání je třeba vzít v úvahu skutečnost, že část stíhaných a vyšetřovaných cizinců nemusí nutně patřit mezi osoby legálně (a dlouhodobě) pobývající na území ČR. Může jít například turisty, krátkodobě pobývající osoby či nelegální migranty. Další fakt, který musí být vzít v potaz při porovnávání dat, je odlišná struktura obyvatelstva ČR a cizinců (viz graf 8). Struktura se liší zejména ve věkové skupině 0-14 let, kterou lze považovat za méně rizikovou pro páchaní trestných činů. Proto jsou pro lepší možnost srovnání kriminality cizinců v následující tabulce 8 uvedeny pouze osoby starší 15 let. Srovnávány jsou počty stíhaných, vyšetřovaných a odsouzených osob.

Tabulka 8: Podíl stíhaných, vyšetřovaných a odsouzených osob (k 31. 12. 2015)

	Celkem osob	Stíhaní a vyšetřování		Odsouzení	
Obyvatelé ČR starší 15 let	8 930 127	101 883	tj. 11,4 ‰	65 569	tj. 7,3 ‰
z toho cizinci starší 15 let	417 096	7 264	tj. 17,4 ‰	4 877	tj. 11,7 ‰

Zdroj: vlastní dle MV ČR (2016c, str. vi), ČSÚ (2016a) a (2016f)

V roce 2015 bylo stíháno a vyšetřováno celkem 101 883 obyvatel ČR, tj. 11,4 stíhaných a vyšetřovaných osob na 1 000 obyvatel ČR starších 15 let. Ve stejném roce bylo stíháno a vyšetřováno 7 264 cizinců, což znamená 17,4 ‰ ze všech cizinců starších 15 let. Odsouzeno bylo celkem 65 569 osob, tj. 7,3 ‰ obyvatel ČR starších 15 let. Cizinců bylo odsouzeno 4 877, tj. 11,7 ‰ cizinců starších 15 let. Podle těchto dat lze usuzovat, že mezi cizinci je větší kriminalita než mezi obyvatelstvem ČR.

Cizinci se také dopouští jiných kriminálních činů, než je obvyklé pro obyvatelstvo ČR. Jakých trestných činů se cizinci dopustili na území České republiky je uvedeno v následující tabulce 9.

Tabulka 9: Druhy trestných činů spáchaných v roce 2015

Druh kriminality	Celkem ČR		z toho cizinci		Podíl cizinců
	Celkem	v %	Celkem	v %	
Majetkové činy	139 092	56,2 %	2 247	25,1 %	1,6 %
<i>z toho krádeže prosté</i>	84 793	34,2 %	1 360	15,2 %	1,6 %
<i>krádeže vloupáním</i>	34 476	13,9 %	430	4,8 %	1,2 %
Hospodářské činy	30 616	12,4 %	1 808	20,2 %	5,9 %
Násilné činy	15 669	6,3 %	935	10,4 %	6,0 %
<i>z toho úmyslné ublížení na zdraví</i>	5 229	2,1 %	342	3,8 %	6,5 %
<i>loupeže</i>	1 995	0,8 %	124	1,4 %	6,2 %
<i>vraždy</i>	155	0,1 %	17	0,2 %	11,0 %
Maření výkonu úředního rozhodnutí	11 334	4,6 %	841	9,4 %	7,4 %
Mravnostní činy	2 256	0,9 %	184	2,1 %	8,2 %
Ostatní trestné činy	48 661	19,7 %	2 945	32,9 %	6,1 %
Celková kriminalita	247 628	100,0 %	8 960	100,0 %	3,6 %

Zdroj: vlastní dle MV ČR (2016c, str. vi) a (2016d)

Celkově bylo v roce 2015 spácháno 247 628 trestných činů, z toho 8 960 cizími státními příslušníky (tj. 3,6 %). Nejčastěji páchají cizinci majetkové trestné činy (2 247, tj. 25,1 % ze všech trestných činů), zejména prosté krádeže (1 360, tj. 15,2 % ze všech trestných činů), dále pak hospodářské trestné činy (1 808, tj. 20,2 %), násilné trestné činy (935, tj. 10,4 %), maření výkonu úředního rozhodnutí (841, tj. 9,4 %) a mravnostní činy (184, tj. 2,1 %).

Pro srovnání: celkově bylo v roce 2015 na území České republiky spácháno 139 092 činů majetkové povahy (tj. 56,2 % z celkových trestných činů), z toho prostých krádeží 84 793 (tj. 34,2 %), hospodářských trestných činů 30 616 (tj. 12,4 %), násilných trestných činů 15 669 (tj. 6,3 %), maření výkonu úředního rozhodnutí 11 334 (tj. 4,6 %) a mravnostních činů 2 256 (tj. 0,9 %). Cizinci se tedy podílejí na jiných trestných činech než obyvatelé České republiky. Polovina trestných činů v ČR byla majetkové povahy, zatímco u cizinců se majetkové činy podílí na celkové kriminalitě pouze z jedné čtvrtiny. Naopak cizinci se podílejí více na hospodářských a násilných činech, na maření výkonu úředního rozhodnutí a na mravnostních činech.

SHRNUTÍ VLIVU CIZINCŮ NA KRIMINALITU

Podíl stíhaných a vyšetřovaných cizinců je větší, než je podíl cizinců na počtu obyvatel České republiky. Podle analyzovaných dat je tedy **mezi cizinci větší kriminalita** (tabulka 7, str. 55), než je celková kriminalita České republiky, a to i v případě, kdy se při porovnání eliminuje dopad rozdílné věkové struktury (tabulka 8, str. 56). Příchod cizinců tedy pro Českou republiku představuje zvýšené bezpečnostní riziko.

Více než třetina stíhaných a vyšetřovaných cizinců bylo ze Slovenské republiky. Mezi další významnou skupinu stíhaných a vyšetřovaných cizinců patří občané Ukrajiny, Vietnamu, Polska, Rumunska a Bulharska.

Cizinci se v ČR dopouštějí jiných trestných činů, než je běžné pro Českou republiku (tabulka 9, str. 57). Mnohem **méně páchají majetkovou trestnou činností**. Naopak se častěji dopouští jiných trestných činů: hospodářských, násilných a mravnostních činů a maření výkonu úředního rozhodnutí. Velmi znepokojující je **vyšší riziko násilných trestných činů**. Cizinci se častěji podílí na úmyslném ublížení na zdraví, loupežích a vraždách.

ZÁVĚR

Tato diplomová práce se zabývala identifikací a analýzou podstatných dopadů migrace na socioekonomický vývoj České republiky.

První část práce byla zaměřena na úvod do problematiky migrace. V této části byly definovány základní pojmy související s migrací. Pro pochopení migračních procesů je důležité porozumět důvodům, které vedou migranty k rozhodnutí přestěhovat se. Podstatnou součástí práce je tedy shrnutí hlavních příčin migrace, které jsou vysvětlovány v různých migračních teoriích a modelech (str. 25). Migrační chování je také ovlivňováno migrační politikou státu. Proto byla třetí podkapitola věnována právě migrační politice, a to jak z teoretického hlediska, kde byly představeny základní teoretické přístupy k tvorbě migrace, tak i z empirického hlediska, kdy byl sledován vývoj migrační politiky České republiky od počátku 90. let minulého století. Závěr třetí části se zabýval migračními ukazateli, které pomáhají migraci charakterizovat, měřit a porovnávat. Některé z těchto ukazatelů byly použity při analýze migrace na území České republiky v druhé části práce.

Druhá část práce se na základě uvedeného cíle zabývala podstatnými dopady migrace na socioekonomický vývoj České republiky. Protože je migrace velmi rozsáhlým a komplexním tématem, nebylo možné identifikovat veškeré dopady na společnost, které s sebou migrace přináší. Z tohoto důvodu byly analyzovány pouze základní oblasti, které jsou ze socioekonomického hlediska ovlivňovány migrací nejvíce. V práci byl tedy zkoumán vliv migrace na demografický vývoj společnosti a na trh práce, vliv remitencí na ekonomiku a vliv migrace na kriminalitu.

Analýza migrace v České republice potvrdila, že je Česká republika dlouhodobě imigračním státem. Přesto však v porovnání s ostatními státy (EU a EFTA) žije na území České republiky vzhledem k celkovému počtu obyvatel pouze malý podíl cizích státních příslušníků. Nejčastěji v České republice žijí Ukrajinci, Slováci, Vietnamci, Rusové a Němci. Jak bylo předpokládáno v úvodu druhé části práce, imigrace do České republiky má převážně ekonomický charakter. Tento závěr lze učinit na základě analýzy účelu migrace cizinců z třetích zemí s přechodným povolením k pobytu (str. 42) a také na základě korelační analýzy, která potvrdila velmi silný vztah mezi počtem cizinců a vývojem ekonomiky (tedy výší HDP) (str. 43 a 68).

Ekonomická motivace migrantů způsobuje, že do České republiky míří nejčastěji muži v mladém produktivním věku (str. 43). To lze z hlediska stárnutí obyvatelstva hodnotit pozitivně. Nicméně cizinci netvoří natolik silnou skupinou, aby mohli stárnutí českého

obyvatelstva zcela zvrátit. Na druhou stranu migranti velmi významně přispívají k zachování (a navýšení) počtu obyvatel České republiky (str. 44).

Skutečnost, že do České republiky míří především ekonomičtí migranti produktivního věku má za následek i vysokou zaměstnanost mezi cizinci. V porovnání s Českou republikou je zaměstnanost cizinců téměř dvojnásobná, než je celková zaměstnanost v České republice. Například v roce 2015 byla zaměstnanost cizinců 87,6 %, zatímco zaměstnanost v ČR pouze 47,8 % (více na str. 46). Tato vysoká zaměstnanost je částečně zkreslena faktem, že cizinci mohou za práci do České republiky pouze dojíždět (zejména cizinci ze sousedních států) a proto se jejich počet promítne pouze do statistik o počtu zaměstnaných cizinců, ale nikoliv do statistik o počtu cizinců žijících na území České republiky. Přesto je však zaměstnanost mezi cizinci velmi vysoká. To je tedy dáno ekonomickou motivací migrace a také skutečností, že značná část cizinců se nachází v produktivním věku (15-64 let). V roce 2015 se v této věkové skupině nacházelo 84,9 % cizinců a 66,3 % obyvatel ČR (str. 43).

Nejčastějšími zahraničními pracovníky jsou občané Slovenské republiky, Ukrajiny, Vietnamu, Polska, Rumunska, Bulharska a Ruska. Pracují tu tedy především občané z méně vyspělých ekonomik, které do České republiky láká vyšší mzda a lepší uplatnění se na trhu práce (opět se zde potvrzuje ekonomická motivace migrace). Tito cizinci pracují zejména v odvětvích s vyšší mírou volných pracovních míst (str. 48 a 69). Cizinci tedy majoritnímu obyvatelstvu na trhu práce nijak významně nekonkurují a zastávají taková pracovní místa, která nejsou majoritní společností tolik vyhledávána nebo která vyžadují jinou kvalifikaci, než jakou majoritní obyvatelstvo nabízí.

Zaměstnání cizinců na pracovních místech s vyšší mírou volných pracovních míst však nemusí nezbytně znamenat, že jsou tato místa hůře placená. Značná část cizinců totiž dostává vyšší průměrný měsíční plat nebo mzdu než pracovníci s českým státním občanstvím. Migrace tedy ovlivňuje výši průměrného platu a mzdy v České republice (str. 49).

Dalším podstatným vlivem migrace je tok finančních prostředků spojených s prací v zahraničí. Emigranti z ČR tak mohou posílat část svých výdělků do České republiky, a naopak imigranti mohou posílat část výdělků do své země původu. Z hlediska platební bilance lze dlouhodobý růst objemu přijatých remitencí a kladné saldo remitencí hodnotit pozitivně. Přesto však tento příjem zahraničních finančních prostředků nemá žádný výrazný dopad na ekonomiku České republiky, neboť částky, které jsou ze zahraničí přijímány, jsou vzhledem k výši hrubého domácího produktu zanedbatelné (str. 54).

Jediným negativním dopadem migrace, který byl v práci identifikován, je zvýšené bezpečnostní riziko, které souvisí s příchodem cizinců na území České republiky. Podle analyzovaných dat je totiž mezi cizinci vyšší míra kriminality, než jaká je mezi domácím obyvatelstvem (str. 56). Cizinci se také mnohem více dopouštějí násilných trestných činů, zejména úmyslnému ublížení na zdraví, loupeží a vražd (str. 57).

Na základě shrnutí jednotlivých částí druhé kapitoly práce lze určit výhody a nevýhody migrace. Výhody České republiky plynoucí z migrace jsou tedy zvýšení počtu obyvatel, obsazení volných pracovních míst, zvýšení průměrného platu a mzdy a příliv finančních prostředků ze zahraničí. Naopak významnou nevýhodou migrace je zvýšené bezpečnostní riziko. Efekt výhod a nevýhod migrace je však v tuto chvíli z hlediska ekonomických procesů pouze marginální, protože cizinci tvoří v České republice příliš malou skupinu na to, aby mohli socioekonomický vývoj výrazněji ovlivnit. Přesto je však účelné tyto výhody a nevýhody, které s sebou migrace přináší, dále zkoumat. V případě pokračujícího trendu imigrace se totiž bude podíl cizinců na počtu obyvatel České republiky soustavně zvyšovat a dopady migrace na socioekonomický vývoj společnosti budou stále významnější.

POUŽITÁ LITERATURA

Baršová, A. a Barša, P. (2005). *Přistěhovalectví a liberální stát - imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, ISBN 80-210-3975-6.

Borjas, G. J. (1989). Economic Theory and International Migration. *The international migration Review* 23(3), str. 457-485.

Brázdová, V. K. a kol. (2011). *Migrace a rozvoj: rozvojový potenciál mezinárodní migrace* [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd [cit. 2017-02-17]. ISBN 978-80-87404-10-2. Dostupné z http://www.iom.cz/files/Migrace_a_rozvoj-MONOGRAFIE1.pdf

ČSÚ. (2016a). *Cizinci v České republice* [online]. Český statistický úřad [cit. 2017-02-17]. Načteno z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32912864/29002716.pdf/305b67a9-9dea-4b46-a1c5-bb7926d20a5f?version=1.0>

ČSÚ. (2016b). *Pohyb obyvatelstva v Českých zemích 1785 - 2015, absolutní údaje* [online]. Český statistický úřad [cit. 2017-02-17]. Načteno z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32853383/1300701601.xlsx/79630fce-eba2-43ca-820e-82965d3981dc?version=1.1>

ČSÚ. (2016c). *Remittance* [online]. Český statistický úřad [cit. 2017-02-17]. Načteno z: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.remit>

ČSÚ. (2016d). *Tendence makroekonomického vývoje a kvality života v České republice v roce 2015* [online]. Český statistický úřad [cit. 2017-02-17]. Načteno z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32912808/320192-16a.pdf/b5dd74fa-b779-4cf2-a724-b58ac0fb47e5?version=1.1>

ČSÚ. (2016e). *Vývoj počtu cizinců v letech 2004-2015 (stav k 31. 12.) - dle kategorií cizinců* [online]. Český statistický úřad [cit. 2017-02-17]. Načteno z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu

- ČSÚ. (2016f). *Věkové složení obyvatel k 1. 1. 2015* [online]. Český statistický úřad [cit. 2017-02-17]. Načteno z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32853339/1300641610.xlsx/22f45f41-7c73-4ad8-9453-d37e8723a45c?version=1.1>
- ČSÚ. (2016g). *Život cizinců v ČR* [online]. Český statistický úřad [cit. 2017-02-17]. Načteno z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32846249/29002616.pdf/3c72c912-44e6-4c90-8aae-75c7a166f044?version=1.0>
- ČSÚ. (2016h). *Míra volných pracovních míst podle ekonomické činnosti (sekce CZ-NACE) – čtvrtletní údaje 2012 - 2016* [online]. Český statistický úřad [cit. 2017-02-17]. Načteno z: https://www.czso.cz/documents/10180/32912830/110025160818_2.pdf/0159bf9c-bdc7-48b9-8bd4-9ff4b592af36?version=1.1
- ČSÚ. (2016i). *Pohyb obyvatelstva - Metodika* [online]. Český statistický úřad [cit. 2017-02-17]. Načteno z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pohyb-obyvatelstva-metodika>
- ČSÚ. (2017a). *Hlavní makroekonomické ukazatele* [online]. Český statistický úřad [cit. 2017-02-17]. Načteno z: https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr
- ČSÚ. (2017b). *Základní charakteristiky ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15 a více* [online]. Český statistický úřad [cit. 2017-02-17]. Načteno z: [https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM01-B&skupId=426&katalog=30853&pvo=ZAM01-B&str=v467&u=v413__VUZEMI__97__19#w=\)](https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM01-B&skupId=426&katalog=30853&pvo=ZAM01-B&str=v467&u=v413__VUZEMI__97__19#w=))
- Drbohlav, D. a kol. (2010). *Migrace a (i)migrace v Česku: Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), ISBN 978-80-7419-039-1.
- Drbohlav, D. a Uherek, Z. (2007). Reflexe migračních teorií. *Geografie 112*(2), str. 125-151, ISSN 1212-0014.
- European Commission. (2014). *Asylum and Migration (Glossary 3.0)* [online]. European Migration Network. Dostupné z <http://www.emncz.eu/emn-glossary-en-version.pdf>

- Eurostat. (2016). *Non-national population by group of citizenship, 1 January 2015* [online]. Eurostat [cit. 2017-02-17]. Načteno z: [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Non-national_population_by_group_of_citizenship,_1_January_2015_\(%C2%B9\)_YB16.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Non-national_population_by_group_of_citizenship,_1_January_2015_(%C2%B9)_YB16.png)
- Eurostat. (2017a). *Real GDP growth rate - volume* [online]. Eurostat [cit. 2017-02-17]: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tec00115>
- Eurostat. (2017b). *Total unemployment rate* [online]. Eurostat [cit. 2017-02-17]: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsdec450>
- Eurostat. (2017c). *Crude rate of net migration plus adjustment* [online]. Eurostat [cit. 2017-02-17]: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdde230&plugin=1>
- International Organization for Migration. (2011). *Glossary on Migration (2nd Edition)* [online]. Geneva: International Organization for Migration (IOM) [cit. 2017-01-03]. ISSN 1813-227. Dostupné z <http://www.epim.info/wp-content/uploads/2011/01/iom.pdf>
- Kopp, J. a Novotná, M. (2007). Metodické přístupy k vymezení potenciálu krajiny pro amenitní migraci. *Miscellanea Geographica* 13, str. 175-180.
- Kušniráková, T. a Čížinský, P. (2011). Dvacet let české migrační politiky: Liberální, restriktivní, anebo ještě jiná? *Geografie* 116(4), str. 497-517.
- Macháček, J. (2013). Intensity of International Migration and Its Socio-economic Context in EU States. In: Batueva, E. *Challenges of International Migration*, Praha: Oeconomica, str. 13-19, ISBN: 978-80-245-1961-6.
- Massey, D. S. a kol. (1993). Theories of International Migration: A Review And Appraisal. *Population and Development Review* 19(3), str. 431-466, ISSN 0098-7921.
- Ministerstvo vnitra. (2015). *Strategie migrační politiky České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra [cit. 2016-01-03]. ISBN 978-80-86466-83-5. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/soubor/strategie-migracni-politiky-ceske-republiky.aspx>
- Ministerstvo vnitra. (2016a). *EMN Výroční zpráva o politice v oblasti azylu a migrace 2015* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra [cit. 2017-01-05]. ISBN 978-80-87544-30-3. Dostupné z <http://www.emncz.eu/files/books/147.pdf>

Ministerstvo vnitra. (2016b). *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2015* [online]. Ministerstvo vnitra [cit. 2017-02-17]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2015.aspx>

Ministerstvo vnitra. (2016c). *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2015* [online]. Ministerstvo vnitra [cit. 2017-02-17]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-2015-pdf.aspx>

Ministerstvo vnitra. (2016d). *Statistické přehledy kriminality za rok 2015* [online]. Ministerstvo vnitra [cit. 2017-02-17]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/soubor/statistiky-od-01-01-2015-do-31-12-2015-zip.aspx>

Mládek, J. (1992). *Základy geografie obyvatel'stva*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatel'stvo, ISBN 80-08-00768-0.

Pavlík, Z. a Kalibová, K. (2005). *Mnohojazyčný demografický slovník: Český svazek (2. vyd.)*. Praha: Česká demografická společnost, ISBN 80-239-4864-4.

Procházková Ilinitchi, C. (2010). Vybrané teorie migrace a jejich význam při vytváření migračních politik. *Acta Oeconomica Pragnesia* 18(6), str. 3-26, ISSN 0572-3043.

Rabušic, L. a Burjanek, A. (2003). *Imigrace a imigrační politika jako prvek řešení české demografické situace?* [online]. Brno: VÚPSV Praha [cit. 2017-01-05]. ISBN 80-239-2257-2. Dostupné z <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/imigr.pdf>

Ravenstein, E. G. (1885). The Laws of Migration. *Journal of the Statistical Society of London* 48(2), str. 167-235.

Roubíček, V. (1997). *Úvod do demografie*. Praha: CODEX Bohemia, ISBN 80-85963-43-4.

Sanderson, M., Strielkowski, W. a Hlušítková, K. (2014). Ukrajinská pracovní migrace v České republice: odliv mozků a existence strukturálních kanálů. *Politická ekonomie* 62(4), str. 542-559, ISSN 2336-8225.

Sjaastad, L. A. (1962). The Costs and Returns of Human Migration. *Journal of Political Economy* 70(5), str. 80-93.

Strielkowski, W. a kol. (2015). Ukrajinská migrace v zemích EU: komparativní analýza migračního chování a zasilání remitencí. *Geografie* 120(3), str. 372-396.

Šotkovský, I. (1998). *Úvod do studia demografie* (1. doplněné. vyd.). Ostrava: VŠB-Technická univerzita Ostrava, ISBN 80-7078-327-3.

Taylor, J. E. (2003). Migration Models. In: Demeny, P. a McNicoll, G. *Encyclopedia of Population Vol. 2*, New York: Macmillan Reference, str. 640-644, ISBN 0-02-865679-2.

LEGISLATIVNÍ DOKUMENTY

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 208/1993 Sb., o *sjednání Úmluvy o právním postavení uprchlíků a Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků* [online]. In: Sbíрка zákonů. 6. 8. 1993, částka 52. [cit. 2017-01-28]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2696>.

Usnesení Vlády České republiky č. 55 ze dne 13. ledna 2003 k *účinnosti Koncepce integrace cizinců na území České republiky a další rozvoj této koncepce po vstupu České republiky do Evropské unie* [online], [cit. 2017-01-29]. Dostupné z: https://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/D376DFB23057E7E6C12571B60070FBF3.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Korelační analýza závislosti počtu cizinců a výše HDP

Příloha B: Ekonomická činnost cizinců

PŘÍLOHA A

Korelační analýza závislosti počtu cizinců a výše HDP

Pro korelační analýzu byla použita data o počtu cizinců z ČSÚ (2016e) a výše HDP v běžných cenách dle ČSÚ (2017a) za roky 2005 až 2015. Při výpočtu byl použit Pearsonův korelační koeficient. Koeficient byl vypočten pomocí softwaru Statistica.

Tabulka 10: Korelační analýza závislosti počtu cizinců a HDP

Proměnná	Korelace Označ. korelace jsou významné na hlad. $p < ,05000$ N=11 (Celé případy vynechány u ChD)			
	Průměry	Sm.odch.	HDP (mld. Kč, b. c.)	Počet cizinců
HDP (mld. Kč, b. c.)	3 958,9	351,02	1,000000	0,934763
Počet cizinců	409 978,8	57 975,94	0,934763	1,000000

Zdroj: výpočet pomocí softwaru Statistica dle dat ČSÚ (2016e) a (2017a)

PŘÍLOHA B

Ekonomická činnost cizinců (CZ-NACE) v roce 2015

Tabulka 11: Ekonomická činnost cizinců registrovaných na úřadu práce v roce 2015

Ekonomická činnost	Počet cizinců		Míra volných pracovních míst
	Celkem	tj. %	
A Zemědělství, lesnictví, rybářství	8 820	2,7 %	2,9 %
B Těžba a dobývání	3 168	1,0 %	0,3 %
C Zpracovatelský průmysl	93 942	29,1 %	1,9 %
D Výroba a rozvoz elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	730	0,2 %	0,4 %
F Stavebnictví	33 353	10,3 %	3,3 %
E Zásobování vodou, čin. související s odpad. vodami, odpady a sanacemi	1 396	0,4 %	1,5 %
G Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržby motorizovaných vozidel	34 626	10,7 %	2,5 %
H Doprava a skladování	14 225	4,4 %	2,3 %
I Ubytování, stravování a pohostinství	14 708	4,6 %	3,6 %
J Informační a komunikační činnost	15 289	4,7 %	1,6 %
K Peněžnictví a pojišťovnictví	4 067	1,3 %	1,7 %
L Činnost v oblasti nemovitostí	6 228	1,9 %	9,4 %
M Profesionální, vědecké a technické činnosti	21 885	6,8 %	3,4 %
N Administrativní a podpůrné činnosti	44 336	13,7 %	12,7 %
O Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	760	0,2 %	0,6 %
P Vzdělávání	8 664	2,7 %	0,5 %
Q Zdravotní a sociální péče	8 909	2,8 %	1,0 %
R Kulturní, zábavní a rekreační činnost	2 326	0,7 %	1,3 %
S Ostatní činnosti	5 812	1,8 %	4,5 %
Celkem	323 244	100,0 %	2,3 %

Zdroj: ČSÚ (2016a, str. 128) a (2016h)